

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Laupäeval, 2. augustil 1975
Nr. 58 (4043)

17. aastakäik

Eesti võimlemis- juhtide suur edu Lääne-Berliinis

BERLIIN (EPL) – Eestlased omavad nüüd rahvusvahelises naisvõimlemises kindla positsiooni. See mulje tugunes Lääne-Berliinis toimunud ülemaailmsel võimlemispidustusel Gymnastradal, kus eesti võimlemispedaagoogide poolt juhitud trupid kvalifitseerusid parimate hulka. Nimelt esindas Rootsit Leida Leesment oma Malmötidrukutega ja Kanadat Evelyn Koop eestlastest koosneva Kalev-Estienne'iga. Kuigi Gymnastradal otsene võistlus puudub, siis ometi toimub esinevate rühmade seas valik, kusuures parimad esinevad finaalis. Leida Leesmenti rühm sai austustiitli "Die Weltbeste", maailma parimad. Publiku poolehoid esinemisel oli tohutu.

Rootsi oli esindatud viie erineva rühmaga, igaüks oma eri zhanriga. Neist pääsesid neli spetsiaalsesimisele – Rytmgubbarna Göteborgist, Vikingarna Stockholmist j.t. Peatähelepanu pöördus aga Leida Leesmenti

võimlejatele, kes pidid esinema korduvalt saksa, taani ja rootsi TV-s.

Gymnastradal oli 21.000 osavõtjat kokku 26-st maast. Idariigid boikoteerisid ja ei tulnud kohale, kuna seal ei kiidatud heaks läänesakslaste

kohalikut, s.t. et pidustus oli paigutatud just Lääne-Berliini. Kasutusel olid ka 1936. aasta olümpiadid ehitused, nende seas Reichssporthalle. Samuti toimus esinemisi Deutschlandhalls ja teistes Järg lk. 7

Lääne-Ida vägikaika vedamine peatatud baltlaste pärast

HELSINGI (EPL) – Lääne ja ida esimene vägikaika-vedamine Helsingi julgeolekukonverentsi taustal toimus Helsingi lennujaamas soome politsei poolt peatatud ülemaailmse Balti Nõukogu delegatsiooni juhtide pärast. Pärast viis tundi kestnud kulissidetagust mängu "kapituleerus" soome politsei, andes maalepääsu loa Balti Nõukogu esimehele Uldis Graval (lätlane) ja abiesimehele dr. Joseph Valiunasele (leedulane). Viimaseid hoiti kõrgema korralduse kohaselt lennujaamas kinni ja nad pidi välja saadetama, mida aga takistas USA vaheleastumine – tegemist oli nimelt USA kodanikega.

Vahejuhtum, kus lääs "peale jäi", toimus 29. juulil kl. 12 paiku, ajal, mil president Kekkonen teisel röömsalt tervitas üksteise järele saabuvaid valitsusjuhte. Soome julgeolekupolitsei pidas kinni New Yorgist saabunud Uldis Grava ja dr. Valiunase, ilma et neile oleks otsest põhjust

selleks antud. Nad eraldati teistest reisisajatest. Neile vastatultud dr. Alma Teivensit, Balti Koostöökomisjoni liiget Stockholmist, takistati ühenduse loomisel. Ta teatas juhtumist kohe linnas viibivale Läti Kesknõukogu esimehele Imants Freimanisele, kes alameeris ajakirjandust hotell

Marskis. Samal ajal saabus linna Rootsi Eestlaste Esinduse Väliskomisjoni esimees Karl Laantee, kes koos Freimanisega tegid visiidit USA suursaatkonda Helsingis, paludes abi vahejuhtumil likvideerimiseks. Suursaatkonnast võeti ühendus Washingtoniga.

Järg lk. 7

RAHVUSLIK vaim löi läbi TALLINNAS

Tallinnas toimunud "ENSV 35-nda aastapäeva laulu- ja tantsupidu" oli mõeldud võimude poolt propagandaüritusena ja esimesel päeval domineerisidki poliitilised sõnavõttud ja "venna-rahvaste" esiletõstmine. Teine päev, pühapäev, sarjanes üritus juba rohkem traditsioonilisele laulupeole, kuigi vahele oli torgatud võõraid vahepalasid. Ja kui laulupidu lõppes, siis oli raske sumbutada rahvahulkade tundeid. Ei aidanud valjuhäälajatest müriseva muusika käikulaskmine. Rahvas jäi visalt paigale ja tahtis omakorda laulda populaarseid koduvise. Peaaegu simboolsena korraliti ikka ja jälle stroofi "sest ma nagu linnukene, igatsen ta järele", jättes ütlema, mille või kelle järele eesti rahvas igatsus käib. Oli ilmselt, et see on vabadus.

Kui rahvas keeldus laiali minemast, siis lõppes äkki valjuhäälajade muusika ja tagasi tuli ka vahepeal kiiresti eemaldatud populaarne Ernesaks. Igatsuslikult lauldi eesti vanu laule. Toimus ka vahejuhtum, kus üks mees äkki ronis kõlakoja katusele,

olles lukustanud enda järele sissepääsu.

Tallinnast tulnud reisisajate versioonid mehe tegutsemisest lähuvad lauku, kuna jutt on levinud paljude suude läbi. Mees olevat ühe jutu järgi hoolitsenud lõpetamisele sunnitud. Järg lk. 8

1600 koos maailmalaagri finaalis

Maailmalaagri suurelt külalispäevalt. Vasakul osa rahvamaasist suurel lõkkeväljakul ettekandeid jälgimas, paremal laagri vaimulikud ülempreester Martin Juhkam ja õp. Thomas Vaga noorte vabaõhujumalateenistust pidamas. (EPL-fotod TRUMMER)

METSAKODU EPL – Maailmalaager Metsakodu kõrgpunktiks kujunes nädalavahetus, mis oli ühtlasi külastuspäevaks. Vaatamata, et ühendused metsakoduga ei ole just kõige soodsamad, saabus

kohale rekordiline külaliste arv, kes koos laagri elanikkonnaga moodustas 1600-pealise pere suurte lõppüritustel. Ja kui teisipäeval kell 12 laager ametlikult kuulutati lõpetatuks tseremooniaga pea-

väljakul, kus kõnelesid maailmalaagri vanem peagaalid Hilja Kuutma ja laagrijuht skm. Rein Asu, siis võis viimane rahuldutult kokku võtta: kuues maailmalaager oli täielikult õnnestunud nii

muljetelt kui organisatsioonilt.

Kanada grupp sõitis juba esmaspäeval ringreisile, mis kulgeb üle Gotlandi Stockholmist ja Norrasse, USA esindusrühm suundus aga teisi-

päeval Göteborgi ja Norrasse. 33-liikmeline Kanada skautide esindusrühm aga rattas Norrasse Lillehammerisse maailma skautide suurjamboreele eestlasi esindama.

Järg lk. 8

EPL UUS KRIIS

Laupäeval, 2. augustil 1975

Ühendriigid on teravas noodis Nõukogude Liidu tähelepanu juhtinud sellele, et tema vahelesegamine Portugali ssesajadesse on vastuolus pingelangeamise vaimuga. Ameerika välisminister Henry Kissinger tegi selle avalduse enne reisi Euroopasse, kus ta oli president Fordi saatjaks mitme maa külastamisel. Kissinger seletas, et kuigi ei või N. Liitu otseselt süüdistada Portugalis valitseva poliitilise kaose tekitamises, on N. Liit sellele kaasa aidanud aktiivse tegevusega Portugali ulatuses, mis ei ole kooskõlas pingelangeamise poliitikaga. Seepärast on osutanud vajalikuks küsimust üles võtta ka president Fordi kokkusaamisel N. Liidu juhtidega Euroopa julgeoleku- ja koostöökonverentsi dokumentide allakirjutamisel Helsingis.

USA märgukriid N. Liidule vihjab uuele kriisile Ida ja Lääne vahel, seekord Portugali sündmuste taustal. Testavasti ruttas portugali kommunistliku partei peamees varsti pärast sõjaväelisi riigipööret Portugalis mõõdund aasta aprillis Moskvasse. Siitpeale on tulnud pidevalt andmeid, mis kõnelevad sellest, et portugali kommunistlik partei PCP saab N. Liidult mitmesugust abi, mis on seda tähtsam, et PCP on suurel määral tõukandjaks Portugalis võimuletulnud sõjaväelise liikumise MFA suunamisel üha rohkem pahemale poole. Edasi on vahepeal elavnenud ka nõukogude mitmesuguste laevade liiklemine portugali sadamates, kusjuures loositakse hulgaliselt kaup, tavaliselt pakitud nonda, et sisu kätte ei paista. On muldugi võimalik, et vähemalt osaliselt on tegemist ka relvade salaveoga.

Kuidas portugali rahva enese meeluses on, sellest andis pilti riigipöörde esimesel aastapäeval tänavu 25. aprillil teostatud valimised Asutava Kogu moodustamiseks, kelle ülesandeks pidi olema uue põhiseaduse väljatöötamine. Poliitilisi rühmitusi oli aasta jooksul tekkinud mitukümmend, MFA kärpis neid aga nõnda, et üle jäi ainult üheksa. Neist sai kõige rohkem häält, 38 protsenti, sotsialistide erakond. Teiseks tuli rahvuslike demokraatide erakond 26 protsendiga. Kolmandaks kommunistid, kes said vähe üle 12 protsendi kõigist häältest. Kuna osavõtt valimisest oli väga elav, siis võis

tulemustest järeldada, et sotsialistid ja demokraadid kokku 64 protsendi häältega esindasid rahva rõhuvat enamust ja pidid olema õigustatud valitsust moodustama. MFA ei teinud sellest aga väljagi ja seepärast tekkis valitsuskriis, kui sotsialistid ja demokraadid oma paar senist esindajat sõjaväelise valitsuse juurest ära kutsusid ja ametlikult opositsiooni asusid.

Huvitaval kombel kutsus see välja Nõukogude ajakirjanduse ägeda rünnaku kõigepealt portugali sotsialistide vastu Mario Soaresiga esotsas. Kuna portugali kommunistid ka pärast valitsuskriisi jäid truuks MFA igasugustele sammudele, meenutas Nõukogude ajakirjanduse vahelesegamine tahestatud eellugu kommunistlikule võimuhaaramisele 1948 Taheshioslovakkias. Pealegi oli MFA juba aasumas teele umbes samasuguste "nõukogude" moodustamiseks, nagu need olid lühemat aega esinenud Venemaal ainult selleks, et moondata kommunistliku diktatuuri elluviimist. Nõukogude eeskujuleenutab ka "kolmiku" moodustamine Portugali valitsuses tipus, kuhu nüüd kuuluvad president kindral Francisco Costa Gomes, julgeolekujärgude ülem kindral Otelo Saravia de Carvalho ja endine peaminister kindral Vasco Gonssalves.

Neist on poliitiliselt mõeldukas ainult Gomes, kes presidendina täidab nüüd ka peaministri ülesandeid kolmikus. Carvalho on esile tõusnud pahempoolsete radikaalsete sõjaväelaste "tugeva mehena". Gonssalves valiti MFA nõuandva kogu poolt kolmikusse ilmselt eesmärgiga tugevdada sõjaväelise liikumise vasakradikaalset tiiba selleks, et kaitseda teie sotsialistide ja keskerakonna demokraatide vastu tänu täielikule toetusele portugali kommunistliku partei poolt. Kolmiku kõrval kuuluvad valitsusse poliitiliselt vähem tuntud tegelased mitmesugustel erialadel.

Pildile Portugalist võib lisada Angola oma, kuna seali on N. Liit aktiivselt tegev kohaliku marksistliku partei MPLA toetamisel portugali senisel asumal, mis kava kohaselt saab novembris iseseisvaks. MPLA saab N. Liidult relvi ja varustust võitluseks läänemeelse FNLA ja rahvusliku UNITA jõudude vastu. Sõjategevus seal on olnud sporaadilise, kuid viimasel ajal kujunenud elavarnaks, töötades kaasa tõmmata ka kohalolevaid portugali vägesid, kes seni on olnud erapoletud. Angola taustal vaadatud paisteb Portugali olukord ohtriku lätena uuele kriisile maailmas.

A. K.

USA revideerimas oma välisbaaside-poliitikat

WASHINGTON (ME) – Pärast Indo-Hiina kaotamist on USA Kongressis ja ajakirjanduses kerkinud päevakorrale USA praeguste sõjaliste baaside revideerimine. Olukord on muutunud väga kontroversiaalseks, sest paljud maa, kus USA baasid asuvad, ei soovi omal maal enam neid baase. Ameeriklased on oma sõjaliste kohustustega üle koormatud ning küsitakse avalikult, et mida saab ameerika rahvas selle eest, et kaitseb tervet maailma kommunistide rünnaku ohu vastu?

USA kohustused praegu globaalses ulatuses on väga suured ja koormavad. Praeguste kehtivate vastastikuste sõjaliste lepingutega on USA kohustatud kaitsma 42 riiki.

Nende hulka ei kuulu Iisrael ja need riigid, keda USA on kohustatud kaitsma kui Liitunud Rahvaste Organisatsiooni liige. USA-1 on praegu veel välismaadel 485 000 meest ja koguni 370 000 armeest sõltuvat. Nende ülalpidamine läheb USA maksumaksjale maksma üle 30 miljardi dollari aastas.

Kuid rahalised väljaminekud ei ole alinuke küsimus, mis teeb ameeriklastele peavalu. Paljud riigid, kus asuvad USA baasid, tahavad eriti nüüd L-Vietnami, Kambodža ja Laose baasid. USA baasidest lahti saada, sest nad ei usu enam ameeriklastesse. Paljud Kauge-Ida riigid on eriti viimase ajal USA baaside pärast mures. Nii nõuab Tai, et USA sealt oma baasid likvideeriks, sest kommunistlikud naabrid avaldavad Taile selleks survet. Philippinid on ka muutunud rahutuks USA sealsele baasile pärast. Jaapanis on juba kaua aega nuristud, et USA baasid asuvad Okinawal, kuigi Jaapanil on USA-ga vastastikune sõjaline kaitselõp. Lõuna-Korea soovib küll, et USA-1 oleks baasid ja sõjavägi L-Koreas, kuid USA-S kartetaks, et kui Põhja-Korea ründab, siis tekib Korea jäle üks ameeriklastele vastumeelse sõda, nagu oli seda Vietnamis. Selleks, et vältida Põhja-Korea kommunistide rünnaku, on ametlikult teatatud, et USA võib võtta Koreas kasutusele kohaliku ulatusega aatomrelvad. Ka see on tekitanud arusaamatusi. Opositsioon märgib, et püütud aatomsooda võib kergesti kujuneda totaalseks aatomsojaks, mida keegi ei taha ja mille tagajärge ei suudeta ette näha.

Sama lugu on paljudes Euroopa riikides praegu olevate USA baasidega. Küpruse konflikt Türgi ja Kreeka vahel on põhjustanud, et Türgi ja Kreeka ähvardavad USA baase oma territooriumilt ära ajada. USA keelas Küpruse konflikti ajal relvade müügi Türgile. Türgi klased ütlevad, et ameeriklastel on Türgi baase rohkem vaja kui türklastel USA relvi. Portugal on läti

nud Moskva stiilis kommunistlikude sõjaväelaste diktatuur alla. Portugal teeb soodustusi N. Liidule ja USA lennubaasid Portugali Assoori del tulevad likvideerimisele.

Hispaanias on ameeriklastel koguni kaks baasi. Torrejoni lennubaas ja Rota alveelaevade tugipunkt Hispaania põhjakaldal. Hispaania ei taha küll USA baaside lahkumist, kuid tahab saada nende eest kõrgemat renti ja ka need läbirääkimised ei ole kulgenud soovitud tagajärgedega.

Millised on siis veel praegu kehtivad USA sõjalised lepingud? Kõige tugevamaks liiduks peetakse praegu Põhja-Atlanti Kaitse Organisatsiooni NATO't, mis liidab USA, Kanada, Briti, Prantsusmaa, Belgia, Hollandi, Luksenburgi, Itaalia, Portugali, Lääne-Saksamaa, Norra, Islandi ja Taani. Teine suurem leping on Rio Leping, mis haarab koguni 21 riiki: Argentina, Boliivia, Brasiilia, Tshilli, Columbia, Kostaarika, Dominikaani, Elvador, E. Salvador, Guatemala, Haiti, Mhihiko, Nikaragua, Honduras, Panama, Paraguay, Venetsueela ja Kuub. Kui välja, Rio leping nõuab ka haastast etteütlemist, et sealt lahkuks.

Kuid kõige teravama kriitika all on Kauge-Ida kehtivad lepingud. Lõuna Ida-Asias on SEATO, mis praegu haarab Austraaliat, Uus Meremaa, Philippinid ja Taid. Eraldi leping on veel USA, Austraalia ja Uus Meremaa vahel. USA-1 on eraldi leping veel, mis haarab Jaapanit, Lõuna-Koreat ja Taiwanit.

Vahepeal on asetleidnud mitmed muudatused nii Aasias kui ka Ameerika mandril, mis on toonud

uued poliitilised olukorrad ja mõjutavad neid lepinguosalisi. Lepingust lahkumiseks on peale Rio lepingu vajalik aastane etteütlemine. Kõige ägedamalt nõutakse SEATO ja CENTO-nimeliste Kauge-Ida lepingute tühistamist. Nende lepingute kaitsjad jälle väidavad, et SEATO-st on jäänud ainult peakorke ja CENTO juures on praegu ainult vaateajad, mis ei valmista palju kulu ega muret.

Kõige tugevam praeguste lepingute toetaja on Pentagon. Sõjamehed väidavad, et tänapäeval ei ole USA kui suurriigi olemasolu mõeldav ilma lepingutega ja sõjaliste baasideta. USA, kui tõotustlik suurriik saab toetmaterjale oma tööstusele paljudest riikidest ja müüb neile oma saadusi. Selleks on vajalik kaitsja ja kindustada meretel ja seda ei ole tänapäeval võimalik teistsiti teha, kui sõjaliste baasidega. Kui USA likvideerib omad baasid, siis tulevad nende asemele N. Liidu baasid ja need püüdnud lähevad siis kommunistide mõju alla.

Sõjaminister J. Schlesinger väidab, et NATO kohustused on põhilise iseloomuga USA kaitselini on lihtsalt Euroopas ja kui see lühiaegne, siis ei ole USA-d enam võimalik kaitsa. USA-1 on culunud hüvid Lähis-Idas ja Pääsia lahes.

Kõige ägedam rünnak toimus Senatist, kes ründajaks oli E. Kennedy, Grantston ja Mondale. Nad jäid aga vähemusse, sest parempoolsed senaatorid märkisid, et N. Liidu ekspansioon ja sõjalise võimsuse tõus ähvardab otsest USA-d ja nõudis veelgi suuremaid summasid kaitseks. Kuid surve baaside vastu Kongressis jätkub.

AJK

Balti ühine memorandum riigipeadele

Balti ülemaalnne Nõukogu on saatnud seoses Helsingi julgeolekukonverentsi lõppfaasiga osavõtjatele riigipeadele memorandum, milles deklaareeritakse, et eestlased, lätlased ja leedulased ei ole kunagi vabastahhlikult loobunud oma vabadusest. Nende maade okupeerimine oli otsene 1939. aasta Molotov-Ribbentropi-pakti järeldus, millega sakslased ja N. Liit jagasid Ida-Euroopas oma huvisfääre.

Need teadaanded ja sobimused, mis avaldatakse ja alla kirjutatakse julgeolekukonverentsiga ühenduses ei saa kuidagi olla siduvad eesti, läti ja leedu rahvastele, kuna need rahvad ei ole konverentsil ilide esindatud. Tuleb kindlasti tagasi lükata väited, nagu esindaks N. Liidu valitsus balti rahvaid.

Memorandumis nõutakse, et osavõtjad maad teeksid avaldused, et konverentsil vastuvõetud deklaratsioonid ei tähenda sõjalise okupatsiooni ja ebaseadusliku Eesti, Läti ja Leedu N. Liiduga liitmise tunnustamist. Osavõtjad riigid peaksid deklarerima individuaalselt seisukohad, mil viisil tuleks elu viia UNO 1970. aasta resolutsioon nr. 2825 (XXV) riikidevaheliste

sõbralike suhete kohta Eesti, Läti ja Leedu osas.

Anname kõiesoleva deklaratsiooni Teile üle lootes, et Teie annate oma tuge sellele ja ootame tänuilkuvat vastust, enne kui Euroopa julgeoleku ja koostöökonverents lõpeb. Ükski riik ega riikide liit ei saa ära võtta teiselt riigilt ja rahvalt õigust ike määrata oma saatust. Kui asi puutub Balti riikidesse, siis ei ole konverents oma pikkades arutlustes respektiivne rahvusvahelise õiguse põhiprintsiipi, mis oma loomult ei luba mingild erandeid, titedakse memorandum lõpus, milline üle anti Rootsi osas Balti delegatsiooni poolt välisministri kohuseid täitvale kaubandusminister Kjell Olof Feldtule. (EPL/REE)

Tiiu Leek filmides

TORONTO (VES) – Tiiu Leek, Toronto eestlaselomast võrsunud näitleja, kes on leidnud tee fotomodelist filmi, on esinenud viimase ajal peamiselt TV teenistuse reklaamfilmide valmistamisel. Ta mängis peaosas hiljuti Kanada kinodes jooksnud komöödias ajakirjanike elust "Miks peadi kõigutada?"

Viibides äsjalet Seedriaru suvepidustustil on ta jutustanud "Meie Elule", et suurimat rahuldust pakkinud temale CHCH TV kompaniile väandatud esinemised saates "Party Game", mis linastamisele tulevad sügisepoole. Septembris on tal tõukatsa kaastegemine "Bob Winton Shows".

Hiljuti viibitud ta Indias filmifestivali sealse valitsuse kutsel. Ta intervjuuerials seal rea tegelasi TV-s. Seetõttu viibitud ta Indias kavatses ühe nädala asemel kolm kuu.

Tulevikukavade kohta on ta lehele märkinud, et koostab edaspidi teed leida Hollywoodi. Tal olevat seal agendiks sama leik, kes töötab lava ja muusikatahtse Liberate esindajana.

EESTI PÄEVALEHT

Eestiska Dagblad
Peatoimetaja Juhani Kokila
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetaja ja tallitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm I
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eeskiltsuuna Jüri Aus
Andr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eeskiltsuuna, tel. 016/41 77 72
Telemisregistri nr. 15 67 70-9
Kulutusarvete postigiro 6038 00-0
Eesti Päevaleht Pörlags AB,
Stockholm

Telemisninnad:
Aasta (4 kuud) ... kr. 137:—
Termin (4 kuud) ... kr. 68:—
Kuu ... kr. 18:—

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
PÖRLAGS AB

Trükkija: Eeskiltsuuna-Kurivene
Tryckeri AB Eeskiltsuuna 1975

Eestlased edukad Berliinis: Jutuaajamine L. Leesmentiga

Leida Leesment esindas Rootsi.

Kui aga olukord stabiliseerus ja Israelist peale käidi, siis võeti osa suurtest Hapoei võimlemispidustustest ja sooritati ringreis-eisnemisi, m. h. Tel Avivis, Haifas ja Ellatis.

Kuna rühm on juba korduvalt Israelis käinud, siis tõmbasid esinemised kokku palju rahvast, eriti aga siis, kui televisioon neld turneel pidevalt jälgis. Hapoei-pidustustel tuli Leida Leesment rühmal eraldi esineda. Seal oli ka kaks soome, kaks taani, üks saksa ja üks šveitsi rühm külalisteks.

Tagasi jõudes Rootsi toimusid televisiooni sissenõud uuele seeriale Käge Glimteliit Lasse Holmqvistiga teadustajana, mida näidatakse sügisel ja kus võimlejad on kahte programmi sisse lühtatud. Seeria taustaks on Skåne vana lossimiljö ja selle nimeks ongi "Slottspapping".

Leida Leesment ütles, et Israelireis kul ka Gymnastrada olid unustamatuks elamuseks, seda eriti publiku soojuse pärast.

Kõige enam näib publikule alati meeldivat see osa, kus tüdrukud käsitlevad kolme palli korraga Kõikjal, kus esinevad, näib just see järvat erilist muljet pealtvaatajaskonnale. Seda olene kogenu ka Gymnastradadel, kus juba kolmel korral olene esinenud finaalis.

Leida Leesment on nüüd 20 aastat juhtinud Malmö-tüdrukuid ja kui vaadata kohalikele ajalehtidele, kus vaadata kohalikele ajalehtidele, siis selgub, kui populaarne ta on koos oma võimlejatega. Arusaadavalt pühendati rohkelt tähelepanu ühenduses edudega Israelis kul ka Berliinis.

Malmö on saanud maailmas tuttavaks oma tütarlaste kaudu Leida Leesmentide käe all. Neld on organisatsioonis juba tuhatkond. Sügisel kolib Leida Leesment uutesse treeningukoaladesse Slottstadeni

Evelyn Koop esindas Kanadat.

kooli juures, kuna senine treeninguhul Latinskola juures lõhuti maha.

Malmö on olnud sihtkohaks võimlemispedagoogidele mitmest maast. Näiteks on eriti jaapanlaste korduvalt võtnud osa Malmö-tüdrukute tööst. Rootsi poolt toimus juuni keskpaiga Rootsi Võimlemislüüdi võimlemiskongressi kursust, millest võtsid osa pedagoogid ja instruktorid üle maa. Leida Leesment koos oma assistendi ning tütre Tiina Berghiga olid instruktoriteks ja nende juhtimisel toimusid näidseisnemised. "Meie olime imponereitud," ütles Võimlemislüüdi esindaja kursust kokku võttes (EPL/K).

Seabrooki eestlased tornaado keerises

SEABROOK (VES) — Pühapäeval, 13. juulil tabas Seabrooki, kus elab rohkelt eestlasi, vägev tornaado. Keeristorm puhkes varahommikul kell 6 ja kulgi kestis vaid viis minutit, oli hävitus suur. Tornaado puhkes müra, mis sarnanes mitmete kilnrongide möödastamisega.

Tornaado saabus edelast, liikudes poolpõiki vabriku poolt üle asula. Kohutava jõuga torm lõhkus vabriku kartulimaja, ühel külmalool viidi ära katus, samuti osa katus ka vabrikul. Majadel pressis maru sisse aknaid. Põlised puud murti maha ja kisti üles nagu heinakõrred. Tänavate viisi on alieedele asemel tee ääres vaid puude juuri püsti. Kederite, Abelite, Rummide ja teiste peredel on aknad lõhnut. Viimiste ees- ja tagaaias on põlspuud maha, maja imekombel aga terve. Asias olnud pikniklased oli tornaado paisanud üle autode teisele poolele. Asula uus koolimaja sai rängalt kannata. Olevat lõhutus ja kasutamatuks tehtud tosin klassiruumi. Kirikuteel, Seabrooki elumajast edasi viiva pikaallee hävitas tornaado täielikult, jättes kahele poole teed vaid lamavaid, väljakistud juurtega puud.

Kannatada sai ka vabriku lähedale kerkv useitühis, mille juures olud ehituslikult tornaado kaasa viis. Bridgetoni linna pargis lõhkus tormi kohutav jõud tammi ja Mary-Elmeri järv jooksis tänuks Sunset järve.

Lisaks äravõidud katuseosadele on mõned majad tormijõu sisse pressitud põlvnippu poolse katuseotsa. Mõned majad on suuri kahjustusi selentes. Vabriku n.ü. ridamajade elanikel oli igal

hoovipoolsel küljel plekkmajake tööriistade ja rohumitja hoidmises. Need viis tornaado minema.

Tornaadole järgnes suur sadu, mis oma veehulkadega pani mõneski kohas seisma liikluse. Seabrooki Eesti Maja kohta teatati, et see on jäänud tornaadost puutumatuna.

Samasuguseid teateid hilgetormist saabus New Yorgi lähedalt Paramusest ja Pearl Riverist, N. J. New York sai vaid erakordset tugeva vihma.

Märgitakse, et Seabrook pole varemalt midagi taolist üle elanud. Piirkond, kus kahjustused suurend, kuulutati hädaolukorraks olevaks.

Lõunasaksa eestlaste kokkutulek

MÜNSTER (ER) — Lääne-Saksamaa eestlaste kokkutulek rahvuskultuuri-päeva ajal toimus tänavu Gessingenis, 13. septembril paljudele laagripereidest tuntud Jahnhalles.

Päev algas päripäanekuga kalmistul eestlaste mälestusmärgile, edast toimus jumalateenistus, kus jutlustas praost T. Pöld ja siis koosviibimine, kus päevakohase kõne peab külalisena Ingimara Eestlaste ühingu esimees Väino Pärtel Jõnsonist. Esineb segakoor "Leelo" Villu Laidsaare juhtimisel ja rahvatantsijad Porz-Westhovernist ja Stuttgartist.

Teatraalne romaan

ASTA WILLMANN: HUNDISÖJDUL. ROMAN. EESTI KIRJANIKE KOOPERATIIV. LUND, 1975.

Mis on romaan "Hundisöjdu" sisu?

Avapeatükis analüüsib lennukis üle ookeani sõitev naine Alda Hanik oma surmahirmu ja mõtleb merepõhjas elavale organismile. Peatüki eesmärk on kompositsiooniline, sest romaan lõpeb lennukis ja selle naise hukkimisega sülgudes niivõrd ringi. Avapeatükis teeb ühtlasi teatavaks romaani autori meetodi: vaadata kõike kuskilt kõrgusest ja kaugusest, teoreetiliselt ja abstraktselt. Nii ei kirjeldata järgmises peatükis "Urbs-urbis" linna, vaid arutatakse nüüdisaja linna mõistet. Samas peatükis on kogunenud lühid noori eestlasi arutama näidendid, mida nad kavatsevad mängida. Arutamise (omaette näidendi) järku see romaanis sündmustikus jääbki. Mõnel näitlejal on nimi, mõnel ainult nimi: "Lustakas noormees", "Ennatsu neu" jm. Nad räägivad eesti-linglise segakeelt (nende zhargon on väga hästi tabatud), millest võib järeldada, et tegevus sünnib mõnes USA või Kanada linnas.

Romaani rohkete kõrgelennuluse ja ka tõelisel ideede ja probleemide kõrval on pealkirjas avalduv ja siis viist põhiteema üllatavalt tühine ja odavalt poleemiline. "Hundisöjdu" tähendab seda, et vanasti võtsid huntide hävitajad pörsa kaasa, kelle vingumine hundid esile meelitas. Noored näitlejad otsustavad lavastada. Nõukogude Eestis tehtud dramatiseringu Kreutzvaldi muinasjutust "Kullaketrajad", et esile provotseerida "shovinismihunt", täh. vanema põlve pagulasi, kes kahtlustavad ja vihivad kõike, mis tuleb praegusest Eestist. Ettevõtte õnnestub, linnas etendusest jooksid. "Shovinismihundi" sõjastav esile, näitavad oma loollust ja labasust. Nad on sisse veetud. Näitlejad nimelt kavatsevad anda "Kullaketrajatele" teise, nõukogu

gude-vastase tähenduse. Vastupanu osutatakse ka teisel poolt. Eestist stipendiaadina tulnud psühholoogiatriadoktor püüab takistada "Kullaketrajate" mängimist, sest see võib dramatiseringu autorile hädaohutlikuks saada.

Keskne kuju romaanis on lennukiga saabunud Alda Hanikat, keelest kuuleme, et ta on endine näitleja, siis küpses eas edasi õppinud ja nüüd psühholoogiaprofessor ja draamaosakonna juhataja ühes Austraalia lillkoolis. Tunname teda ära naiseüüb, keda Willmann on kujutanud romaanis "Peotäis tuhka, teine mulla" ila nime all. Alda on üle viiekümne aasta vana. Ta on arenanud enese tugevaks ja iseseisvaks, tal on palju elutarkust ja teadmisi, ta tunneb kirjandust, tsiteerib luuletusi, ta on sügav mõtleja ja osav ütleja. "Aeg on ihunud ta pligu veel teravamaks kui see oli enne, nii et nüüd on see nagu laser-valguskir, puurib läbi ka kõige tunjamast ainekst," öeldakse tema kohta. Tema viibimine romaani tegevuslinnas on täieline võidukäik. Noor tüdruk Maia, "veerandike sajandist lihas ja veres" (s.t. kaaskümnend viis aastat vana), imetleb tema arengutaset ja hülgab tema mõju oma peigmehe, sest sel ei ole küllalt "sisemisi väärsusi". Näitlejate poolehoid saavutab ta õppetuniga tõeliselt näitlejast. Opositsiooniliste noortele ja "shovinismihuntidele" lausub ta lepitava ja kalnustava mõtte: meie kõik olene suure paratamusest ikkes. Kodumaale tagasiõhutamist ootustustil psühholoogiatriadoktor lahku Alda mõjul "isemoodi helendusega silmis". Alda on selleks kohale sõitnud, et kohata oma noorpõlve armastatut. See palub teda jääda, tahab temaga abielluda, aga Alda otsustab tagasi sõita, et säilitada armastust, mis kooselus võiks näruda. Kõrgusest ta tuli, kõrgusesse ta jälle tõuseb, langeses siis koos lennukiga ookeani sügavusse.

Peale otseste tegevuse on romaanis rohkelt pikki dialooge ja sisemonoloogilisi eneseavastusi, mõnigi kord huvitavate ja õhuliste mõtetega.

ASTA WILLMANN

Selle sisu ülesehitamisel on autori kuluand väga palju materjalil. Ta on lasknud end oma virtuoslikult sõnaosavusest kaasa kiskuda, osalt ja enamasti efekti pärast, osalt püüdes asja tuumale põhjalikult ja mitmest küljest lähedale pääseda. Käsileolev mõte või nähtus ei talu alati sellele kuhjatud sõnu. Tekib mõõduline ebavõrdsus. Maed lõhkevad — ja sünnib hiireke. Võib rääkida kohatisest stiilistunde vähesusest ja kitsast lähedusest.

Helmi Eller

Omad vitsad

WASHINGTON — USA detente poliitika vitsad peksavad valusalt ning seda saavad tunda enda turjal ka USA ajakirjanikud.

Nii on USA võimud andnud vene ajakirjanikele piiramatul arvul lubasid USA-N. Liidu ühise maailmaruulennu jälgimiseks USA-s kuid venelasele keelduvad andmast ameerika ajakirjanikele lubasid ühisienu stardi jälgimiseks Venemaal. Üks USA Konressi liikmed mainis sel puhul mürgeist, et venelased võivad vabalt liikuda USA maailmaruulendude asutustes, kuid ameeriklastele on Venemaal kõik ukssed suletud.

Reet Allosaar esindas Kanadat.

Soome lektori loeng Marie Underi luulest

Eelseisval sügisel esineb Stockholmis eestlastele loenguga haruldane külaline, praeuene Turu ja Tampere ülikoolide lektor mag. M. Päckilä. Ta ei ole kunagi varem Stockholmis eestlaste auditooriumile esinenud. Ettekanne korraldajaks on Stockholmis Eesti Ühingu, end. Eesti Rahvuslik Liit, kes juba mõni aeg tagasi võttis kontakti lektori Päckiläga loengu korraldamiseks, leides, et eestlastel on selleks eriti põhjust, silmas pidades M. Päckilä isikut ja tema erialalisi teadmisi.

Lektor M. Päckilä on eestlane. Asus juba enne sõda Soome ning lõpetas Helsingi ülikooli. Tema erialaks olid Läänemere soomeugri keeled ja kirjandus. Alates 1965. a. on tema eesti keele lektoriks Tampere ülikoolis ja 1969. aastast peale on ta ka lektoriks

Turu ülikoolis. Szel on tema lektoriks mõlema linna suveülikoolides.

Oma õppetegevuse kõrval on lektor Päckilä avaldanud tõrku uurimusi eesti kirjanduse, eriti meie tähtsama poetessi Marie Underi luule üle. Tema eelseisv esinemine Stockholmis hõlmab ka peamiselt M. Underi luulet. Oma ettekandes käsitleb ta küsimusi, kui palju ja misasest Marie Underi luulet tuntakse Soomes ja kuidas M. Underi teoste tõlkijad on oma töös õnnestunud. M. Päckilä loeng on loomulikult eestikeelne.

Peale M. Päckilä esineb samal koosolekul N. Metslov vestlusega eesti ja välismaalaste memuaarikirjandusest.

Ettekandekohale toimub laupäeval, 27. septembril kell 2 päeval Eesti Majas.

Balti Instituudi ülesanded Dr. Bruno Kalninsi selgitus

Balti Instituudi hiljutine teaduslik konverents äratas laialdast tähelepanu, eriti kuna selle avas peaminister Olof Palme. EPL avaldas konverentsi avamisest ja käigust mitu kirjeidust. Pärast konverentsi lõppu saatis instituudi sekretär Imant Rebane EPL-le avaldamiseks piks artikli, kus ta muuseas tungib tasakaalutult kallale EPL-le. Jätsime artikli avaldamata, kuna see ei vastanud ka algeliste ajakirjandusliku eetika nõuetele.

Samaaegselt artikli saatmisega EPL-le saadi artikli ära kirjutada Balti Instituudi poolt suurele hulgaile isikutele. Pöördusime selle tõttu Balti Instituudi esimehe dr. Bruno Kalninsi poole rea küsimustega Balti Instituudi tegevuse ja mainitud ringkirja suhtes. Dr. Kalnins on oma vastused kokku võtnud artiklik, mille avaldame allpool.

Mäletatavasti peaminister Palme omistas oma kõnes Balti Instituudile kaks ülesannet, esiteks

balti vähemuste kultuurielu stimuleerimine ja arendamine, teiseks kontaktide laendamine teaduslike ja kultuurialaste institutsioonidega Balti kodumaadel. Nagu nähtub dr. Kalninsi artiklist, ei ole Balti Instituudil olnud, ega kavatses ka instituut võtta mingisuguseid kontakte N. Liidu esindajatega ega asutustega või institutsioonidega okupeeritud Eestis, Lätis ja Leedus. Samuti ei ole instituudil mingit kavatsust arendada tegevust eesti vähemuse kultuurielu raamides. Dr. Kalninsi seisukohad ühtivad seega EPL-i juhtkirjas 25. juunil k.a. esiletõdud mõtetega.

Dr. Kalninsi kinnituse järgi on Imant Rebane kirjutatud artikkel välja saadetud Balti Instituudi juhatuse teadmata ja ei ole juhatuse poolt heaks kiidetud. Juhatuse on astunud samme, et vältida taoliste vahejuhtumiste kordumist tulevikus. Toimetus ei pea vajalikuks Imant Rebane artiklit rohkem kommenteerida.

Fil. dr. Bruno Kalnins kirjutab: Balti Instituut loeb ennast mittepoliitiliseks ja puhtakultuuriliseks teaduslikuks ühinguks ülesandeks uurimise ja studiumi-tegevuse kaudu levitada teadmisi balti rahvaste ajaloo, ühiskonna, kirjanduse, keeleteaduse ja kunsti kohta. Nagu poliitiliselt alal nõuab see koostööd eesti, läti ja leedu teadlaste vahel.

Kolm sümposiumi ja teaduslikku konverentsi, millest Balti Instituut on organiseerinud viimase viie aasta jooksul, on üle kontinentide

ja maade laialipaisatud teadlastele annud võimalusi arendada isiklike kontakte ja saavutada koostööd. Need kontaktid ei hõlma praegu mitte ainult baltlasi, vaid ka arvukalt mittebaltlasi, kes teostavad uurimusi balti ainetes. Asjalõppe-nud kolmandal Balti teaduslikul konverentsil pidasid ettekandeid 38 baltlast ja 34 mittebaltlast. Balti Instituudil on õnnestunud kokku viia sadakond teadlast mitmetest rahvustest, kes käsitlevad balti probleeme.

Instituut on välja andnud mit-

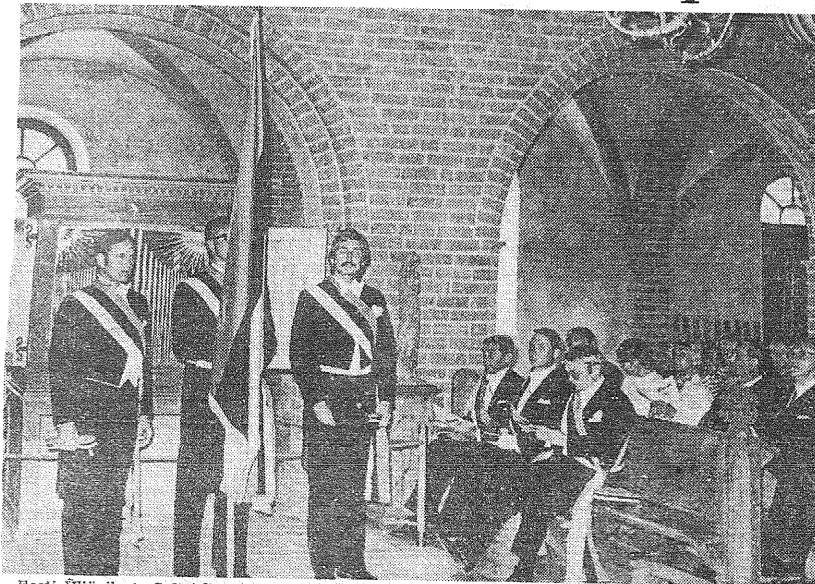
meid köiteid, mis sisaldavad meie konverentside ettekandeid. Paljud nendest on ilmunud ka mitmesugustes välismaa teaduslikes väljaannetes.

Riigivõim ja teised teaduslikud organisatsioonid hindavad nüüd kõike seda. Peaminister Olof Palme toonitas oma avakõnes meie kolmandal konverentsil, et Balti Instituut on töötanud "viisidest aastast, mis aga on olnud viis aastat viisa tööd ja häid algatusi, et arendada balti uurimistegevuse arengut." Ka prof. R.J.

Balti Instituudi esimees fil. dr. Bruno Kalnins rõhutab, et juhatusel ei ole kavatsust võtta mingeid kontakte rahkardinataguste esindajatega ja institutsioonidega. (EPL-foto Lepper)

EÜS ülemaailmne suvepäev

Eesti Üliõpilaste Seltsi lipp jumalateenistusel seltsi liikmetele kogu maailmast Skoklosteri lossikirikus. (Foto Ilmar Vaher)

Eesti Üliõpilaste Seltsi 105. aastapäeva pühitsemine toimus ülemaailmselt Skoklosteri ajaloolises ümbruses Mälari rannikul liusatel suvepäevadel 19.-21. juulil.

Kokku oli tulnud kõigist maailmakaartest kaasaõpilajaid ja vilistlasi oma perekonnaliigetega ja sõpradega. Soomest oli saabunud dr. Olavi Leskinen ja Marjatta Leskinen. Kokkuleku korraldajaks oli Eesti Üliõpilaste Seltsi Vanematekogu, kes viimast aastat tegeleb Rootsis.

Jumalateenistuse Skoklosteri kirikus pidasid ühe Plank ja Voldegar Takkel, kõneles Elmar Reisenberg. Kahel päeval aselheidnud koosseisud juhataid Heino Riomar, Leo Urm ja Rein Tarmet. Klavieriteadkandega esines Dagmar Kokker. Väljasõitu signaalsid juhataid Maret Viljamaa-Tarmet ja Hain Rebas. Suvepäevi korraldava toimikonna

esimees oli Karl Kook, üldjuht Jüri Tamm. Pidustemiste kõrval - kaks päeva kestnud pikkeal koosseisuküel - arvutati Eesti Üliõpilaste Seltsi rahvuskuulurilise ja rahvusideoloogilise programmi kuuluvaid küsimusi.

Eesti Üliõpilaste Selts, võrsunud Tartus Kalevipoja õhtusel 1870, jõudis järgmise suure murranguni 1905, mil tema lipust tegelikult kujunes eesti rahvuslipp. Seltsi oma maja Tartus Viljandi tänav 1 teenis sajandi alguses oma organisatsioon umbes pooleajalist liikmeskonda. Esimene otsimise ajajärk ja eesti AKADEEMILISE ELU KONSOLIDEERIMISE AASTA kümned olid möödunud. Siitpeale hakkab eesti akadeemilise elu diferentseerumine ja Eesti Üliõpilaste Seltsi tööriksas ning viljakas teine periood kuni 1940.

Nüüd on EÜS uute murranguliste struktuurimuudatuste lävel, ting-

ituna ülemaailmse organisatsiooni vajadustest ja erinevatest erimaailmaosades. Seltsi põhiülesandeks läbi aegade on olnud eesti akadeemilise pere koondamine ja ühendamine. Maapagulise laialipaisatud ning kilnenud olukorras omab see küsimus veelgi suurema tähtsuse kui kord kodumaa, eesti iseseisva üliõpilaseltsi algaegadel.

Pikemate põhimõtetele sõnavõttega esinesid Heino Riomar, Elmar Kirotar ja Harri Härm. Karl Aun andis Vanematekogu praegusele eestseisusele üle EÜS-i esimehe kullast sõrmuse, mida ta Seltsile oli viimase kolmandikub. EÜS-i viimase Tartus valitud esimehena oli hoidnud oma kases. Kuna Vanematekogu tegevus aastavahetusel siirdub üle USA-esse, siis läheb ka sõrmus sinna tagasi. Avaldati soovi, et Eesti Üliõpilaste Selts järgmise viie aasta mõelduses ülemaailmselt kohtuks Toronto.

RAIN REBAS

Mislinas, Association of Advanced Baltic Studies (AABS) abiesimees USA-s, on ametlikult sõnavõttus pärast konverentsi kirjutatud, et konverents "andis alustada võimaluse luua hajutatud uurijatele võimalusi kontaktide ja lähema koostöö loomiseks professionaalsel pinnal" ja et sellest seisukohast oli "konverents suureks eduks".

Instituut on v a b a uurimistöö teenistuses ja selle tõttu ei ole püüdnud kontakte otsida N. Liidu ja Ida-Euroopa teaduslike asutustega. Kommunistlik parteil on hakanud moodustada okupeeritud Balti riikide teadusteadakadeemiliste juures erilisi komisjone ülesandega võidelda "antisovjetliku propaganda vastu teaduse maski all", milline suundus Balti Instituudi ja AABS-i vastu USA-s.

Loomulikult teeme vahet rezhimi ja üksikute teadlaste vahel, kellest üks osa on rahvuslikult meelestatud. Sellestõttu olid kaks ungari filoloog tere tulnud a. 1973 meie teisele konverentsile. Sel aastal ei saanud nad enam välja sõiduluba samuti kui poola keeleteadlased. Peab aga kinni naelu, et instituit ei olnud kutseld saanud mingite ungari ja poola ametlikele institutsioonidele, vaid

need teadlased olid endid ise registreerinud konverentsile.

Balti Instituudil ei ole mingeid sidemeid N. Liiduga ja selle esindajatega. Meil ei ole kavatsust ka edaspidi otsida kontakte ametiühimudega ja institutsioonidega okupeeritud Eestis, Lätis ja Leedus. Kontakte luuakse vaid üksikute balti teadlastega, kes julguvad seda teha eravilisil. Praegu paistavad aga võimalused selleks olevat üsna piiratud.

Pol. mag. E. Ridala väited, et instituit on levitanud "nõukogude propagandat", on alusetud. Soovitusel külastada Riia koori "Ave solis" kontserte novembris 1974 ei olnud midagi tegemist nõukogude propagandaga, asi puudutas läti rahvalaule ja kunsti. Pealegi oli paber kirjutatud instituudi sekretäri poolt ilma juhatuse teadmata ja loata, nagu konstateeriti juhatusekoosolekul hiljem. Sellega pidas juhatuse asja lõpetatuseks.

Kolmandast Balti teaduslikust konverentsist võisid referendina osa 6 eestlast, m. n. professorid T. Miljan ja K. Aun ning dots. E. Uibopuu. Et veel kolm teist eesti referenti esinesid, siis sellepärast, et nad andis informatiivseid ja deskriptiivseid ülevaateid, nagu see on tavaks rahvusvahelisel teaduslikul konverentsil. Kahtlemata võinuks eestlaste osavõtt olla suurem, ent see on eestlaste endi asi. Balti Instituut on lahti kõigile eesti teadlastele ja olemes rõõmsad, et meie 70 liikme seas kolmandik on eestlased, nende hulgas hulk nooremad akadeemilise haridusega inimesi. Selle vastu ei ole Balti Instituudil mingeld kavatsusi ennast segada eesti kultuurorganisatsioonide tegevusega.

BRUNO KALNINS, fil. dr.
Balti Instituudi esimees.

Stipendium

Baltimore'i politehnillise instituudi USA-s lõpetas Mark Anthony Schlitz, kes õppedukuse eest sai stipendiumi edasiõppimiseks John Hopkinsi ülikoolis. Stipendium määrati üleameerikaliste matemaatikavõistluste tulemusena, kus ta tuli kuudaks.

Essex Community College'i lõpetas Baltimore's Maarja Elva Hildebrandt, kes sai stipendiumi edasiõppimiseks.

Toronto ülikooli keemilise kasvatus osakonna lõpetas Anu Rand-lepp-Ewen.

Kreml tahab endale osa sõjasaagist

RANGOON (EPL) - Lõuna-Vietnamis langes kommunistlike kätte eriti rohkesti USA päritoluga sõjavarustust, nende hulgas ligi 1000 lennukit. Osa neist põgenes küll Taisse, kuid anti sealt Kanolle tagasi. Nüüd on seigunud, et Moskva nõuab oma suure sõjalise abi eest vastutasuks Vietnamis mahajäänud lennukid ja muud Ameerika päritoluga sõjavaru-stust.

Moskva on juba nüüd mõtnud Lõuna-Vietnamis mahajäänud F-5 võitluslennukeid Columbliale ja Venezueelale.

Saigoni ajalehed on praegu täis Moskva kiitust, kuid Hiinas nendes ei kirjutata, mis näitab, et Saigonis on venelased peremehe seisundis. Lõuna-Vietnamis lennuväljad olevat praegu venelaste kontrolli all.

Mõttevahetus:

EPK õigusjärgluse küsimused eksiilis

Eesti Põllumeeste Kogude Rootsi esinduse esimesel avaldas 5. juulil EPL-is avalduse küsimuses, kes paguluses on kodumaal tegutsenud suurima erakonna EPK õigusjärglane. Alljärgnevas reageerib sellele õigusteadlane August Ots, kellele samas vastab Rudolf Schmuul.

AUGUST OTS: "TÖNIS KINT EHTNE ÕIGUSJÄRGLANE"

Teie 1p. lehe 5. juulil numbris on Rudolf Schmuul avaldanud järjekordset korduva seletuse, millel puudub alus ja mõte ja mille korrigeerimiseks tähendan:

1. R. Schmuulil poolt loetletud endised E. Põllumeeste Kogude keskjuhataste liikmed Jüri Uuots, Otto Pukk, Juhan Holberg ja Jüri Looväli, kes pärast põllumeeste kogude likvideerimist asutasid uue poliitilise erakonna Isamaaliidu ja astusid selle liikmeks, mille tagajärjel nad kaotasid põllumeeste kogude mandaadi.

2. P. kogude juhtivamad mehed — endine riigivanem Jaan Teemant, p. kogude asutaja ja ideoloog agr. Jaan Hünerson ja kindral Jaan Soots ning Põllutöökoja direktor Tõnis Kint jäid endiselt truusk p. kogudele ega läinud üle Isamaaliitu. Nendest on Tõnis Kint pagulusesse astunud, kes on põllumeeste kogude ehtne õigusjärglane, kuna ta pole kunagi lahkunud p. kogudest ega ole kuulunud mõnda teise erakonda. T. Kint valiti 1938.a. riigikogusse põllumeeste kogude toetusel väljaspool Isamaaliitu ja ta võitis vabas valimisvõitluses Isamaaliidu vastaskandidaadi Artur Ekbaumi.

3. Need, kes siin pagulusesse aegajalt kemplevad, nagu esindaksid põllumeeste kogusid, on faktiliselt p. kogudest lahkunud isamaalilastest falgant epigoonid. Neil oleks aeg ometi kord lõpetada intrigeerimine ja asuda rahvuslikule koostööle kõigi nendega, kes kannavad välisvõitluses Eesti probleemide üleväljaldmist rahvusvahelisel areenil, nagu seda teeb eeskujuliku T. Kint vabana intrigeerimist ja prestiiži küsimustest. Ka isamaalilastel oleks head eestlased.

Aug. Ots

RUD. SCHMUUL:
"KONTINUITEET
EI KÄI KINTI KÄRA"

Täiendavalt minu selgitusele EPL-is 5. juulil k.a., et ei Eesti Põllumeeste Kogude Rootsi Esinduse ega ükski kohtadel tegutsenud Põllumeeste Kogudest ei kuulu

Solzheitsõn senaatorite külaliseks

WASHINGTON — Eksilist saadetud vene kirjanik Aleksander Solzhenitsõn kinnitas Ameerika Kongressi liikmetele, et nad peaksid tegutsema kõigi vabadust otsivate rahvaste nimel ja mitte üksnes oma partei või riigi huvides.

Ta kõneles ühel vastuvõtul, mille oild ta auks organiseerinud 25 senaatorit. Peale nende võtsid koostööviimist osa veel teisi senaatoreid ja rahvasaadikuid.

Solzhenitsõn tuli Kongressi juurde pärast seda, kui ta soov kohtumiseks president Gerald Fordiga viimase poolt tagasi lükatud kartuses, et see võiks kahjustada USA ja Nõukogude Liidu vahelisi suhteid. Valge Maja on siiski öelnud, et oleks võimalik organiseerida uut kohtumist kui venelane seda veel soovib.

Eesti Rahvusnõukokku ega ole Eesti Komitee liikmesorganisatsiooniks, samuti hr. August Otsa katsele seda "õienada" olgu lisatud järgmisel faktid.

Peale teatud riigile ühestavaid sündmusi, mis ohustasid Vabariigisemist korda ja juulpolekut, kuulutas riigivanem K. Paks 12. märtsil 1934 a. välja kaitsesiseisukorra. Vabadussõjalaste Liit suleti ja poliitiliste erakondade tegevus pandi seisma kuni olukordade rahunemiseni ja uue stabiilsena riigialuse väljatöötamiseni, mis ka suurelt osalt teostus. Sellega ega ei likvideeritud erakondi, vaid need oleksid saanud jätkata katkestatud tegevust, kui mitte pealesurutud olukord Stalini ja Hitleri salalepinguga poleks Eesti Vabariigile ja rahvale saatuslikuks saanud, millest meile kõik oleme teadlikud.

Vaide, nagu oleks ülemineku ajaks elukutsutut organisatsiooni isamaaliidu liikmeks oleku tõttu prof. Jüri Uuots, Riigivolikogu esimees Otto Pukk, minister Juhan Holberg ja maavanem Jüri Looväli kaotanud Põllumeeste Kogude erakonna mandaadi, on August Otsa enese või mõne teise ringkonna soovide kohaselt n.ö. "kodustatud kõlgenud", millel puudub igasugune alus.

Kuna see on August Ots ja seega mitte mina, kes Tõnis Kinti isiku on oma mõtetuses esile toonud, siis pean ainult nentima, et Tõnis Kint ei ole kunagi olnud Põllumeeste Kogude erakonna juhtivalt kohal, küll aga ühe kohapealse kogu liige paljude teiste hulgas.

Vaatamata ülerikliku Põllumeeste Kogude Esinduse Keskjuhataste liikme Otto Pukki ja põgenemisel Rootsi pääsenud P.K. liikmete suure enamuse nõuandele ja hoiatustele, katkestas T. Kint nendega sidemend ning asus sotsialistide liidri A. Rei ja J. E. E. poliitilisele liinile, maha jättes seega oma senise erakonna.

Kodumaise Põllumeeste Kogude erakonna õigusjärgist kandsid selle kongressi poolt valitud kõrgem organ — Üleriiklikke Põllumeeste Kogude Keskjuhataste. Selle paguluses pääsenud neli juhatuse liiget Jüri Uuots, Otto Pukk, Juhan Holberg ja Jüri Looväli oild ainsad erakonna kontinuiteedi edasikandjad, kellele kaastegevusel ja heakskiitmisel loodi EPK Esindus paguluses.

August Otsal tuleks seega teadmiseks võtta, et T. Kintil kui omaaegsel Kogude erakonna liikmel, kes on siin paguluses Põllumeeste Kogudest eemal olnud ja asunud ERN poliitilisele platvormile, ei saa olla enam mingit õigust, et sisuliselt ega vormiliselt, Põllumeeste Kogude erakonnaga.

Selgituseks P.K. tegevuse kohta siin Rootsis olgu muu.ses mainitud, et Eesti Põllumeeste Kogude Rootsi Esindus võtab oma liikmeskonnaga kaudu aktiivselt osa üldvalimistel valitud Rootsi Eestlaste Esinduse tööst. Kui August Ots peab seda intrigeerimiseks ja rahvuslikust tööst eemalehoidmiseks, siis ta alahindab REE tegevust ja neid tuhandeid kaasmaalasi, kes üldvalimisest osa võtsid ja oma häälde Parempoolsele Rühmale andsid, millise koostöös on suur hulk Eesti Põllumeeste Kogude Keskjuhataste ja Rootsi Esinduse liikmeid.

RUDOLF SCHMUUL
esimees

PEN-kongress

Rahvusvahelise PEN-klubi kongress toimub sel aastal 16.-23. novembril Viinis. Registreerimise viimane tähtpäev on 30. september. Lähemat informatsiooni ja registreerimise blankette saab klubi sekretärit: Asta Willmann-Linnolt, 3 Pinnace Ridge Road, Farmington, CT., 06032, USA.

Truu Eesti sõbra juubelil Per Wieselgren 75-aastane

Prof. Per Wieselgren saab 4. augustil 75-aastaseks. See mitmeti tähelepanuväärne juubel puudub ka eestlastel, kuna oluline osa Per Wieselgreni elust ja tööst on kulgenud Eestis ja olnud sellega tihedalt seotud.

Kolmekümnendi esimesel aastal saabus noor rootsi keele ja kirjanduse professor Per Wieselgren Tartusse, et Tartu Ülikooli juures jätkata enda teaduslikku kutsust. Suure teadmiskihu ja hõguva tegevusnuga asus ta tegevusse uuel tööalal, mis pakkus uusi perspektiive ja uusi uurimislikke probleeme. Ta senine teadusalaan tegevus oli olnud peamiselt suunatud muinas-islandi keelele ja kultuurile.

Per Wieselgreni doktoritöö käsitles Egil Skallagrímssoni, saaga autori, päritolu. Sellist teaduslikust eelusest lähtudes oli siis ka loomulik, kui Per Wieselgren uuele töökohale asudes pühendas end uurimustele eesti arhiivide ja selle, mida pakkusid eesti-rootslaste keelelised pärimused. Georg Siienihelmi isik esijoomes oli see, kellele Per Wieselgren oimatas suurt tähelepanu. Juubilarile erilisel omase uurimustöö leidlikkus juhtis teda paljude senitundmatute andmete jälle, eelmainitud kultuurisuhete suhtes. Põhjalike uurimuste tulemuseks on olnud paljud tööd Stjernheliini kohta ülevaadetena, detailstudiumidena, kirjavahetuse analüüsidenä jne., millest mõned uurimused on ilmunud alles hiljuti.

Tetseks suureks Per Wieselgreni uurimislaks on olnud rootsi mured ja rootsipäraseid kohanimesid Eestis. Seda tööd alustas ta hoogsalt ja plaanikindlalt a. 1936, kui rida eestirootsi õliõpilasi alustas õpinguid Tartu Ülikoolis. 1938. a. suvel sooritas ta enda seminariga uurimismatka Vihterpalusse ja Kurkisse, et kohapeal uurida rootsi mureid ja kohanimesid.

Selle matka tulemuseks oild murekirjeldused, muredekstid ja kogum kohanimesid, mis leidsid avaldamist Eesti-Rootsi Akadeemilise Seltsi väljaande Svio-Estonica aastaraamatuis.

Per Wieselgren sooritas rea uurimismatku ka muudesse rootsi-alaatesse paikadesse Eestis teist-suguseks uurimistööks toimingu koos teiste teaduslike aspirantidega. Rea väärtuslikke ülestähendusi on P.W. teinud ka rahumurede kohta. Juubilari ulatuslikumaks teaduslikuks tööks kujunes Ida-Harjus ja Vormsi saarel

esinevate rootsi kohanime analüüs, milleks ta kogus materjale veel N. Liidu esimese okupatsiooni ajal.

Per Wieselgreni nimi on lähedalt seotud Rootsi-Eesti Akadeemilise Seltsi asutamiseiga Tartu ülikooli juures. See institutsioon oli kavandatud ja kujunes ka ülmäl määratl oluliseks instrumentiks selliste objektide uurimise alal, mis huvitasid võrdelt Eestit ja Rootsit.

Per Wieselgren asus toimetama R-E Akadeemilise Seltsi aastaraamatut ja jäi selle publikatsiooni toimetajaks neljaks aastakümneks. See aastaraamat — Svio-Estonica — väärib erilist tähelepanu oma mitmekesise ja rikkaliku alnekaasituse poolest nelja kümnendi jooksul. Per Wieselgreni tööd iseloomustab toimetaja liidesandis imetlusväärne huvi ja imponeeriv uurija ind. Et saada õiget ettekujutust ta virkusest ja mitmekesusest, selleks vajatses vald tutvuda Svio-Estonica kõikide aastakäikude pearegistriga.

Tartusse saabudes asus Per Wieselgren otsekohe õppima eesti keelt, mille valdamine oli tähtis nii uurimistööks kui ka akadeemilises õpetamises. Keelelise barjääri kadumine lähendas P. Wieselgreni kolleegidele, kes juubilari õppisid tundma, kui hubast seltskonnaliikmest Per Wieselgren valdab veel praegugi hästi eesti keelt ja on kursis eestlaste teadusliku ja ka kultuurilise eluga.

Seltskonnaliimesena on Per Wieselgren olnud väga hinnatud oma spirituaalsuse, lõbustavate märkuste ja vahelduva bisarre huumori poolest. Kolmekümnendi aastad oli lootusrikkad ja rõõmsad aastad eesti akadeemilises elus. Per Wieselgren oli üks nendest isiksustest, kes andis sellele ajastule värvi nii õpetajana, uurijana kui ka seltskonnaliimesena. Rõõmu ja nukkusega võib veel meenutada õhtuid Rootsi konsuli Julius Lille juures, "Vanemuises" ja ka mujal, kus Per Wieselgren oli osaline ja rikastas koosviibimisi enda isiksusega. Ta astus ka Korpi Sakalasse, jagades selle akadeemilise organisatsiooni rõõme ja mureid.

N. liidu okupatsiooni saabudes jäi Per Wieselgren edasi töökohale ja jätkas teaduslikku tööd Tartus ka saika okupatsiooni ajal. Elamu kahe okupatsiooni kestel on Per Wieselgren kirjeldanud teoses "Vasara ja haakristi all".

Need, kes saabusid Eestisse selle

iseseisvuse päevil ja asusid seal tegevusse, sattusid selle maa, inimeste, miljöö ja probleemide võturingi. Seda on kogunud paljud riigirootslased ja seda koges ka Per Wieselgren. Eestis, võimsate jõujoonede lõikumispunkti muutsetest aegadest saati, mängis ajalugu, poliitika ja kultuur hürmavat ja mitmekesist mängu, mis ei jätud mõjutamata ärgast ja jälgimishuvilist vaatlejat. Olulise osa enda elust ja tööst on Per Wieselgren pühendanud sellele maaale ja selle probleemidele. Selle eest tänama teda ta aupäeval ja soovime talle edasist palju aastaid, jätkuvalt täis huvitavaid ja innukaid tegevust.

EDVIN LAGMAN

3000 Kanada suvepäeval

TORONTO (VE) — Seedrioru Sihtasutuse 20-nda aastapäeva püstitusele suvepäeva vormis kogunes 3000-pealine publik.

Programmis oli kontsertaktus, vaimulik talitus, päripänek Seedrioru asuval Vabadusvõitluses langenute mälestussambale ja aktusekone Roman Toit. Õhtul esitas Eesti Rahvusteatr Enn Valguri rahvatüki "Kraavihallid". Oma aktusekones R. Toi vaates meile aktuaalseid kultuuriküsimusi ja sellega seoses olevald aspekte, nimetades, et rahvuslik kultuur on eestluse nimekandiks, mis meid teiste kultuuride vahel ja keskel eraldab. Meie kultuur on selleks vääringuks, mis eesti keelele võõra silmas eksistentsi õigus loob.

Edna Mai Michelson, raamatukogunduse magister New Jersey ja gaiduse tegelane, lendas Euroopasse, kus ta Belgias külastab oma ema, võtab osa Inglismaal bibliotekaaride kongressist ja peatub hiljem Shveitsis ülemaailmses gaidide kodus Adelbodenis.

Stret Jaanus-Jürisson, farmakoloog professor Kalfornia arstiteaduslikus ülikoolis, esines külalisloengutega New Yorgi ülikoolis.

Steve Olem, turismifirma tegelane Dallas, Texase osariigis, oli ametialalisel reisiil Brüsselis.

Maailmalaagris toimunud ka laskevõistlused väikesekaliibrilise püssist Metsakodu lasketiirul (EPL-foto Trummer)

Poliitiline kaleidoskoop

Austraalia võimuvõitluses

SYDNEY (EPL kirjasasatjal) — Austraalia poliitiline kaleidoskoop on muutunud suure kloruse- ja viimase paari-kolme nädala jooksul. Täpne poliitiline kliima ja taktika jälgimine nõuab juba hoolikat pingutust. Draama või komöödia — vastavalt isiklikele maitsetele — algas Melbourne'i ajalehes "Age" Londonis asuvate börsimakklerite kirjavahetuse jälle-vaatamiseks ja soolide summa eest äraostmisega juba poole aasta algul. Ajalehtede veergudel muutus larm niivõrd suureks, et Whitlam, Töölispartei juht ja peaminister, pidas õigeks parlamendi erakordseks istungiks kokku kutseta.

Sellele vastas opositsiooni ülekaalu omav Senat samuti erakordse kokkusaamisega. Parlamendis andis Whitlam hiljem selguse, et erakordset olude tõttu (võimalik rahaseaduse keelustamine ajalehtede arvates, kuid Whitlam'i enda selguse järgi "farmi" tagasiostmise vajadus), nagu kaevandused, ettevõtted, sadamate arendamine, raudteede moderniseerimine oli võimalik araabia petro-dollarite abil. (Siin-

kohal mainiti 8000 ja 4000 milj. dollari ulatuses). Vahetult järele lasknud isegi rahaministri välja kirjutada komisjoni määra — 2,5 protsenti, millele paberile ta oli isegi "ilma teadmata" alla kirjutanud. Kuna Whitlam oli juba varem rahaministri ümber paigutatud teisele ministrikoolele, siis nüüd toimus päevapealt vallandamine.

Opositsiooni väidete järgi toodi mees, dr. Cairns, avaliku ohvritalena turule. Kogu laenu hankimise operatsioonid olevat toimunud täiesti väljakujunenud tavade kohaselt. Nii küsis end. Solicitor-General Elliot, nüüdne parlamendi liige, et kuidas võidi nõu anda pikajärgelise energia arendamise laenuks summasid, mis tema arvates on illegaalsed ja põhiseaduse vastased.

Whitlam väitis, et elades erakordse ajal on vaja erakorraliselt samme laenude saamiseks. Nagu väideti, on pakumisi tehtud isegi hotelide ootumises juhulike tutvuste kaudu. Londoni "The Economist" järgi (12.7.75) isegi "Down-under-the-counter" (leit-ait), nagu on vastava artikli pealkiri.

Dr. Cairns'i enda väiteks oli parlamendis, et oli tähtis tõdeda, et konventsionaalsed finantseerijad New-Yorgis ja Lääne-Euroopas pühavad oma kontrolli alla saada likviidsed fondid ja takistavad maade, nagu Austraalia, nendele ligipääsemise. (The Bulletin 19.7.75).

Whitlam ei pidanud sliksi õigeks opositsiooni poolt nõutud kuningliku uurimise või ka muu komisjoni loomist. Surunud läbi arvulise ülekaaluga oma seiskoha, saadeti parlament jälle puhkusele tagasi. Senat aga pidas õigeks edasi uurida ja, kasutades oma kohtulaua ette kutsumise õigust, komandeeriti terve rida ministee-

riumide tippametnikke seletust andma.

Malekäigkus Whitlam'i vastu oli nüüd, et nendele keelati — peale mõne vormilise vastuse — seletust andmine, väites, et see kõik kuulub valitsuse privileegi hulka. Muidugi on Senatil õigus seletust andmise keeldudele vangi mõista. Seda aga Senat ei kavatsenud teha, sest W. ise väitis, et kui nendad vangi pannakse, siis on see "alles päev".

Vastukäiguna on Senat nüüd ähvardanud, et lükkab tagasi kõik Whitlam'i valitsuse poolt esitatud seadused. Sel puhul on loogiliseks võimaluseks, et juba septembris võivad tulla uued üldvalimised.

Juuni lõpul toimus Taasamaa saarel Bassi valimisringkonnas kõrvalvalimine — end. kaitseminister Bernard'i saadikuks asumise puhul Skandinaavia riikidesse. Whitlam'i ebapopulaarsuse näite- na kaotati 50 aastat Tööliseraadonna käes olev ringkond 9 prots. hääl- tarvum langemisele. Kaks nädalat hiljem Lõuna-Austraalias toimu- nud üldvalimised võitis napilt Töö- liserakond. Häälte kadu oli üle 4 protsendi. Kuid kahtlemata oli siin suureks mõjuriks asjaolu, et Lõu- na-Austraalia peaminister Don Dunstan oli ballimaade tunnusta- mise vastu N. Liidu osadena. Üht- lasti muutis ta valimisviisile kes- tel oma taktikat ja hakkas Whit- lam'ile kallale tungima. Balli- maade küsimus oli aga Bassi- valimiste puhul kohalike ajalehtede pealkirjadeks, isearansi pärast, seda, kui Whitlam oli kooliõpetaja, kes ei nõustunud temaga, et balti riigid olid sama fashistlikud kui Hitleri Saksamaa, klassi ees kuul- tutanud "häbiks õpetajaskonnale". Viimane väide ei olnud aga valija- tele sugugi nii kerge alla neelata. Õpetaja on nüüd andnud asjale seadusliku käigu.

N.S.W. osariigi Liberaalpartei on esitanud Senati eelselektiooni kandidaadidena 25 kandidaadi hulgas ka kolm immigranti. Üks nendest on eestlane, senioõpetaja E.E. Aavik. Valitakse üldse kaks, kellest üks on juba endine senaator dr. Baume. Tema uuesti selekteerimine on enam-vähem kindlusta- tud. Senati valimiste puhul esi- nevad liberaalid ja põllumeed koondimekirjaga — kolm kandi- daati, kus teine koht on juba mää- ratud põllumeeste parteile. Nii on immigrandid senaatoriks saamine samane kaamelil läbimiselega nõelalimast. Seni pole teatavasti ühtki uustulukat-immigrant'i nii Saadikute koja kui ka Senati liik- mete hulgas.

Ühe tantsijatari

lahkumise puhul

USA-st tuleb hilinenud teade, et seal on juba 21. augustil möödunud aastal surnud 95 aasta vanaduses omaaegne nimelkas ja rahvusvahelisele tegutsenud vabatauts tantsijatar Elmerice Parts. Tema mälestuseks kirjutab alljärgnevalt tema sama nimelkas järelejäetaja ja õpilane Ella Ilbak:

Elmerice Parts on lahkunud õn- nelikumale kodumaale.

Olin rõõmsasti üllatatud, kui dr. S. Lind V.E. Sõnas — vist ligi kaks aastat tagasi — kirjutas oma jut- lemises Elmerice Partsiga Con- cordis, N.H. Meie ei olnud kunagi kirjavahetuses. Ka ei olnud ma teda laval näinud ta "moodse tantsu" perioodil. Ta kirjutas üksikajaliselt oma satumises "Pleasant View Home" Concor- dis.

See oli Christian Science (Ch. S.) leotaja Mary Baker Eddy endine kodu. Seal elasid vaid väljavalitud Kristliku Teaduse praktikseerijad. Praktikseerijateks kutsus Ch. S. oma väljaõppunud tervendajaid, kes haigetele füüsiliste ja psüühiliste vigade puhul nõu annavad neid aidates õigele — vaimsele — rajale. Ch. S. veendunud ja põhi- mõte on, et Jumal ei loo midagi abataatlikku. Haigus on inimese vale mõtlemise viil. Haigus kaob niipea, kui inimese oma mõttejõu (suurima jõu inimeses) suunab õigesse suunda.

Elmerice Parts kirjutas. "Siia kodusse pääs nõuab pikka ette- valmistust — kümne aastat. Al- guses on Kristliku Teaduse kool, kooliõpetajaga kaks tundi nädalas. On keegi kursuse lõpetanud, on tal õigus "Journal'is" ja "Herold'is" oma nime praktikseerijana kuuluta- da. Siin kodus viibijad on vähe- malt 10 aastat praktikseerinud, peavad olema ühe Ch. S. kiriku liikmed ja omama vähemalt kolme tunnistust nende abil haige silma- pilksest tervenemisest. Need tun- nistused peavad terveksaastu poolt isiklikult kirjutatud olema. Ka on tarviline soovitus kiriku poolt ja vanus, vähemalt 65 aastat ning hea tervislik seisund.

Minu esimene tervendamine oli välisministri väikesel lapselapse juures. Välisminister ja vana ema kirjutasid mulle tunnistuse seal- samas. Jumal on hea ja kuuleb meie palveid."

Elmerice Parts kirjutas ei nime- tanud täpselt aega ega välismini- stri nime. Et ta kirjutas eriti suurelt ja jämeda piliatsiga, otustasin, et kiri talle ehk teeb mõ- ningaid raskusi ja kirjade vastus ikka viibis.

Mineval aastal, pärast pikemat vahet, kirjutasin jõulukirja, millele sain vastuse hilinenult. Selles vastuses on, et Elmerice Parts on 21. augustil 1974 surnud. Ka on "Pleasant View Home" suletud veebru- arist. Kalifornias sain endise administraatori poolt vastuse: "Oli huvitat kuuldud, et olite E.P. õpilane. Tema oli imeline isiksus, väga armastatud kõikide poolt, kes teda tundsid. Tema elas oma usku ja demonstreeris kristliku teaduse õpetust. Ta oli oma 95. eluaastas, kui ta oma viimase iga-aastase esinimese tegi. Ikka ise valides muusikalise saate ja ise valmistades kostüüme. Ta oli hea tervise juures, vaid viimasel ajal väga nõrk. Ta lahkusmine oli valine ja harmooniline, nagu ta elu oli olnud. Meie kõik oleme paremad selle tõttu, et teda tundime."

Mulle isiklikult on siit minek ikka tundunud meelt ühendavana, teades, et see on inimese olelu tähtsuse lähemale viimiseks. Nii saadan oma sõdades ja mõttes Elmerice Parts'i tänapäe, et tema kohtamine ja meelusus aitaksid minust äratada selle raja, mille rõõmud ja vaevad suurelt osalt minu vormijaks olid määratud.

Lätlaste

kuulutus

SvD-is

Läti Rahvusfond vabas maail- mas oli allakirjutajaks kahevee- rusele kuulutusele 28. juulil Svenska Dagbladetis, mis endast kujutas sama vabadusnõude postkaarti, mida ka Eesti Rahvusfond on levi- tanud: kolme Läti riigi rahvusli- puga, mille poole all ääritel sirutu- vad igatsevad kiied.

Tekstid inglise keeles olid aga uued: "Julgeolekukonverents! Balti rahvad nõuavad: okupaatsiooniarmeede eelmaldamist, vabadust ja enesemääratamist!" Kaardi all oli rootsi keeles korra- tud nõue vene okupatsioonivägede väljatõmbamiseks, samuti korra- tud ülejäänud tekst.

Tamara Lasberg, kes töötab Worcesteris Massachusettsis osa- riigis Astra arstimetitehase müü- giosakonna juhatajana, valiti Worcesteri Purchasing Mana- gement Association presidendiks. See on organisatsiooni ajaloos esmakordne, et sellele kohale valit- seks naine. Kodumaa töötas Tamara Lasberg inglise ja saksa keele õpetajana.

Scott Westersten, 15-aastane Du- luthi gümnaasiumi õpilane, sai kooli kõrgima auhinna õpetu- lumuste eest, mispuhul kohalik ajakirjanik temale osutas erilist tähelepanu. Suusatamismeister Paul Westersteni pojana on ka tema tubli suusataja ning koolide meister.

Ael Melusi-Joasoo, eesti arst Adelaidest Austraalias, võitis osa USA-s, Bostonis, toimunud kilp- näärmehaiguste eriarstide konve- rentsist. Aasta tagasi viibis ta pi- kema uurimisülesandega Kanadas Montrealis.

Laine Valgur-Garrido, noorte kunstigrupi andekas liige Stock- holmis ja üllõpilane, külastab USA- d ja Ecuadori, kus ta mehe vane- mad tähistavad kuldpuhma.

Karl Aun, Waterloo ülikooli pro- fessor Kanadas, viibis kulkaskäigul Stockholmis.

Hans Loogna, insener ITT grupi juures on nimetatud Gyllinge Te- ledada AB asjaajajaks-direktoriks.

Uus doktor

Shveitsist

MÜNCHEN (ER) — Baaseli üli- koolis kaitses edukalt oma doktori väitekirja diplomatsioloog Heli Rührschneck-Aurich teemal "Partitsipeerimise võimalused hinnakavandamises teoreetilisel ja praktilisel". — Ürümise aluseks on Saksa Liiduvabariik, saades hinnangu "insigni cum laude". Uue doktori titliks on Dr. rer. pol. (re- rum — poliiticaum).

Dr. Heli Rührschneck-Aurich on sündinud 15.2.1945 Saksamaal, koolis käinud Münchenis, kus lõpe- tas ka Müncheni Eesti Täiend- skooli heade tulemustega. Õppis Müncheni ülikoolis sotsioloogiat, mille lõpetas diplomiga 1969. Töö- tas 1970 kuni 1974 Baaseli linna regonaaikavanduse osakonna ju- hatajana. Heli Rührschneck-Aurich on Müncheni Eesti Rahvu- skoondise liige ja õpilasena osa võtnud kõigist Eesti Laste Suve- kodudest Saksamaal, kus ta oma teadmistega korduvalt esikohale tuli. Ühtlasi oli ta ka I järgu gaid. Viimati oli uus doktor tegev Eesti Laste Suvekodus Sigmaringenis 1964 kasvatajana-emakeele õpe- taja.

Shveits ostis

USA-lt kulda

WASHINGTON (VES) — Ra- haministeerium avaldas aruande viimase kullaokasjoni kohta, mille puhul USA müüs oma kullareser- vist ligikaudu pool miljon- untsi, täpsemalt 590 untsi vähem kui pool miljonit, saades kogu- summas 82 miljonit dollarit ja untsi eest 163 000,5 senti.

Müügilastud kuld oli väike osa USA kullareservist, mis on 275 miljonit untsi. Seekordsel oksjonil esines 758 ostasoovijat.

Metsakodus koostasid maailmalaagri ajal Metsakodu leerilaagri- test osavõtjad mitmest aastast oma vaimulike ja ülalike juhtide- ga (EPL-foto Trummer)

Leinateated

Kallis ema, ämm ja meie
armas Mulle

Liisa Jaadla

n-na Maasepp

Sünd. 13/10 1890 Pärstis, Vi-
jandimaal

Surm. 26/7 1975 Stockholmis

Mälestavad sügavas leinas

LAINÉ

STEN

KRISTINA ja ANNELI

Matuseetalitus toimub nelja-
päeval, 7. augustil kell 14
Skogskabelis Metsakalmistul.
Peiekohvi järgneb Eesti Ma-
jas.

Oma kauaaegset liiget

Liisa Jaadla't

mälestab kurbuses

EESTIPENSIONÄRIDE
ÜHING
STOCKHOLMIS

Varalähkunud
kallist mängukaaslast
Viktor Ambus't

mälestab sügavas leinas

GÖTEBORGLI EESTI SELTSI
BRIDZH-RING

Head sõpra

Auart Kivisaar't

mälestab leinas

PEREKOND MÄNNIK

Surma läbi lahkunud õe- ja
tädi meest

Ilmar Lillsaar't

mälestavad kurbuses

MEETA

abikaasaga

LAPSED

perekondadega ja üksil

Puhka rahus!

Lahkunud armsad kaasvõit-
lejad

sv. lendur-leitnant

Elmar Pärjel

Surm. 26/5 1975 Austraalias

veebel

Jaan Rästa

Surm. 3/6 1975 Inglismaal

Mälestavad

EESTI LENNUVÄELASED
ROOTSIS

Oma armast viilistlast

Evald Ennus't

mälestab sügavalt leinates

EESTI ÜLIÕPILASTE
SELS

Armast

Hilja Ilves't

mälestavad

SALME ja HANS
LEHERT

MARJU ja OLEV
MIKIVER

SIGNE ja PEETER
TÖNUS

ELLEN ja RAIMOND
KOLK

Oma armast viilistlast

**Hilja
Roots-Ilves't**

mälestab leinas

EESTI NAISÜLIÕPILASTE
SELS

Täname südamest kõiki, kes
meie armsa venn

Martin Tank'i

viimsele teekonnale saatmi-
sest osa võtsid, teda kaunita
lilledega mälestasid ning
meile leinas kaasa tundsid.

EDUARD ja VOLDEMAR
TANK

Südamlik tänu minu armsa
abikaasa ja kallil isa

Juhan Nõmmik'u

lahkumise puhul avaldatud
siira kaastunde eest nii isiklik-
kult, lilled kui ka kirjade
näol.

EDELGARD ja ELIN
NÕMMIK

Toms Riveris, New Jerseys suri
14. juunil John B. Johnson, sünd.
9. augustil 1914 Pärnus.
Eestis suri 16. juulil Viktor Kan-
ts.

Suur edu

Alg. lk. 1

linna spordihoonetes. Esine-
mised toimusid kaks korda
päevas ja toimusid näit. eri
õhtud Põhjala, Saksamaa,
Hollandi, Shveitsi jne. võim-
lejatele. Kõigilt nendelt esi-
nemistelt noppisid eksperdid
välja parimad finaalesinemi-
sele, kuhu pääsesid Rootsi,
Kanada, Jaapan, Saksamaa
ja Brasiilia.

Nagu sellest nähtub, on eriti
Kanada, millist maad esindas
Kalev-Estienne, oma eliit-
võimlejatena, teinud tõhusaid
edusamme, mis tuleb kirju-
tada rühma energilise juhi
Evelyn Koopi ja tema "pa-
rema kile", Rootsi võimlemi-
sülikooli ettevalmistusega
Reet Altonaare arvele, kes on
Leida Leesmenti tütar. Mis
puutub üldse eestlastesse, siis
oli neid veelgi rohkem, nii oli
teise Kanada rühma, mis tuli
Montrealist, juhiks pr. Paul,
Uns-Meremaa rühma juhiks
oli Emmi Tõkke ja eestlasi
kuulus ka mitmetesse rootsi
gruppidesse, näit. perenaist-
tevõimlejate hulka - oli ju
Rootsist kokku 950 esindajat.
Vaatlajana viibis Berliinis ka
eesti võimlemise "grand old
man" Ernst Idla. (Vaata järg
lehek. 3).

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Jaakobi kirikus
pühap. 3. aug. kell 9 hommikul
peajumalat. armulauga. Op.
Uno Plank USA-st. Orelli Jüri
Raid. Lauluraamatud.

10. aug. jääb jumalateenistus
ära.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Norrmalmi
Bapt. kirik, Norrtullsgat. 37.
Odenplani juures, pühap. 3/8 kell
14 jumalat. koos Kristuse surma
mälestamisega. O. Loogna j.t.

STOCKHOLM: Nelpühi Kirik,
Bråvallagat. 11, pühap. 3/8 kell 11
jumalat. H. Laur, koor ja kvar-
tett.

Teisip. 5/8 kell 19 palve- ja pib-
litund.

GÖTEBORG: KFUM Parkgat.
11, pühap. 3/8 kell 11 jumalat.
Pärast Kristuse surma mälestami-
ne. H. Nyman.

GÖTEBORG: Blåbandet, Erik
Dahlbergsgat. 10, jumalat. 3/8
kell 11. V. Kubja.

GÖTEBORG: Smyrnas (sissek.
Parkgat. 1), laup. 2/8 kell 18.30
piblit ja palvetund. A. Milder.

Pühap. 3/8 kell 17 jutl. Rein
Kiviloo. Koor laulab. Soololaul -
H. Villsaar.

ALINGSÅS: KFUM-i ruumides,
Östra Kyrkogat. 8 B, 10/8 kell 11
jumalat. Göteborgi Smyrna kog.
tunnistajad lauljad.

BORÅS: Blåbandeti saalis,
Stjärnsköldsgat. 5, 2/8 ja 3/8 kell
10 jumalateenistused. Jutl. Rein
Kiviloo Tallinnast.

NORRKÖPING: Betania,
Bråddgat. 54, 2/8 kell 17 palve-
tund. Tabernaakel, Kungsgat. 26,
3/8 kell 13 jumalat. E. Medri j.t.

HELSINGBORG: Korskyrkan,
Trädgårdsgat. 19, jumalat. 3/8
kell 14. A. Vaim.

Kohalik elu

LUND-MALMÖ

Pensionäride kokkutulek

Eesti Pensionäride Ühingu jär-
jekorraline kokkutulek on teisi-
päeval, 5. augustil kell 14 Eesti
Majas, Lundis.

Juhatus

Vägikaika...

Alg. lk. 1

Dr. Aina Teivens, noor läti
hambaarst, jäi lennuväljale
valvesse. Mõni tund hiljem
õnnesus Uldis Graval viivuks
eemalduda vahetidest ja poe-
tada läbi transiithalli võre
sedel Dr. Teivensile teatega,
milles peatatuid süüdistatakse.
Sellest selgus, et ainsaks
ettehooldatud põhjuseks oli Gra-
va allkirjaga New York Ti-
mesis ilmunud artikkel jul-
geolekukonverentsi mõnita-
va kirjutisena. Enne veel kui
dr. Teivens jõudis teatest
informeerida oma kaaslasti,
võttis politsei ka tema valve
alla ja alustas ülekuulamist.

Helsingist teatati vahejuhtu-
mist kohe ÜBN abiturioole
Stockholmi, kus tehti ette-
valmistused Grava ja Vallu-
nase vastuvõtuks juhul, kui
neid Soomest välja saadetak-
se, nagu julgeolekupolitsei
kavatses.

Washingtonist USA saat-
konnale saabunud instrukt-
sioonide alusel rakendati va-
stuabinõud Helsingis. Nüüd
käis võitlus juba üle baltlaste
peade. Ja viis tundi hiljem
lõppes see politseile antud uue
korraldusega: kohe vabasta-
da lennujaamas kinnipeetud
isikud ja lubada neil sõita
Helsingisse!

Kõigil vahejuhtumist taha-
tuil oli see juba teist korda, kui
soome politsei neid kimbutas.
Möödunud aastal Helsingis
teostatud aktsiooni puhul ar-
reteeriti nihaasti Grava, Val-
lunas, Teivens kui ka eest-
laste esindaja Ilmar Pleeer ja
paigutati mitmeks päevaks
vanglasse. Nagu hiljem sel-
gus, olid venelased nõudnud
nende kinnivõtmist pärast
seda, kui Grava pressikonve-
rentsil kõnetas N. Liidu väli-
sminister Gromõkot, esitades
talle küsimuse: "Millal ka-
vatseb N. Liit lõpetada oma
okupatsiooni Eestis, Lätis ja
Leedus?" (AP)

Otsib korterit

Kooliskäija 22-aastane eesti
noormees soovib väikest kort-
terit Stockholmis.
Vastata EPL toimetusele või
tel. 016/42 25 78.

UUDIS!!!

LPE 308 KAUNIMAD LAULUD - Tallinna Meestelaulu Seltsi
ja Tartu Meestelaulu Seltsi koorilaulude paremik 1918 - 1939:
Kaunimad laulud, Tervitus, Eesti lipp, Oma saar, Mulgimaale,
Hele täht, Lahkumine - Meil aasäärne tänavas, Kevade tunne,
Plivedele, Sõjalaul, Lille side, Isamaa mälestus, Hakkame me-
hed minema. Kr. 30: -
ISEKLEETIVAIK SINI-MUST-VALGE VAPI KUJUNDID, la-
bipaletvad, kinnitamiseks näit. auto aknale, kõrgus ca 10 cm.
Kr. 9: -
VAPI KUJUND, nagu eelmise, valgel alusel, kinnitamiseks
näit. auto kerele. Kr. 9:50.
KALEVIPOEG, unstrükk, Kristjan Rana illustratsioonidega,
suures formaadis. Kr. 35: -
Hindadele lisandub käibemaks ja saatekulu.

VÄLIS-EESTI

Box 2171, 193 14 STOCKHOLM.
Tel. 08/11 50 40 - 11 50 60
Lilla Nygatan 3, T-peatus Garmia Stan.
Avatud äripäeviti kella 10 - 17,
laupäeviti kella 10 - 13.

Telesiooniprogramm

TV Lõrdag

Soomenkielset ohjelmat:

- 13.55** Me kaupunkilaiset. Värl. Vistadsbor. Färg. Andra delen: I skydd av murar.
14.30 Musikkimakkasini. Värl. Musikmagasinet. Färg.
14.55 Fridrott: SVERIGE—Finland. Färg. Direktändring från landskampen på Stockholms Stadion. Bo Hansson och Sven Plex Petersson.
15.20 Helgalsbön. Färg. Från Uddskärs kapell på Brändöskär i Luleå skärgård.
15.30 Aktuellt i veckan. Textat. Färg.
19.00 TV-nytt, väder.
19.05 Meddelanden.
19.10 En droppe honung. Färg. Rysk tecknad kortfilm.
19.20 En skotte är en skott, engelsk pjäs. Färg.
I rollerna: Russell Hunter, Collette O'Neill, Molly Weir, Callum Mills, Derek Anders.
19.30 Sverige rätt upp och ner. Färg. Från Hammen i Västerвик med auktion för Radiohjälpen, musik och sång tillsammans med lokala förmågor, Monica Zetterlund och Sture Akerberg m fl. Värddar: Karin Falck och Lennart Swahn.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35—23.05 Hee Ramsey: Fälskt spel. Färg. Västeruierie med Richard Boone, Rick Lenz, Jackie Cooper, Sherree North, Henry Morgan.

TELEVISION 2

- 18.25** TV-nytt, väder.
18.30 Musikresan: Otella och Saida i Jönköping. Färg.
19.00 Naturvågarna. Färg. Torgny Swiss Östgren, Pelle Palm, Carl Edolstam och Nils Dahlbeck.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Lots hustru, östtysk långfilm från 1965. Regi: Egon Günther. Medverk. Marita Böhme, Günter Simon, Klaus Piontek, Gerry Wolff, Rolf Römer, Elsa Grube-Deister, Wolfgang Griesse.
21.45 Sommarnåge. Färg. Lördagskväll på Skansen med Håkan Stenner, Bruno Glenmark's ork. och Ann-Louise Hanson. Gästartist: Maritza Horn, Nydla Sisters, Öresound, Fred Åkerström m fl.
22.45 TV-nytt, väder.
22.50—23.40 Dick Cavett intervjuar. Färg. Skådespelaren Dick van Dyke berättar om sin karriär och om sin alkoholiem.

TV Söndag

- 9.00—10.15** Friluftsgudstjänst. Färg. Från Slottsrullen i Västervik. Pastor Arne Bergström predikar och pastor Rune Jonsson är mötesledare. Gudrun Johansson är sångolist tillsammans med Clas Georg Hansson. Sven Erik Jacobsson spelar trumpet. Vidare medverk. Arne Mörk, Lena Åkerman. Frälsningsarméns hornmusikår Filadelfias strängmusik och ungdomskör.
17.05 Inledning till Kravallerna i Altholm. Färg. Ingenar Glenme tecknar bakgrunden till seriens miljö och händelser och förtärraren Hans Falladas plats i sammanhanget.
17.10 Kravallerna i Altholm. Färg. Del 1. Utmaning av två oxar.
18.10 Arvingarna. Färg. 14. Utslagsrösten.
19.00 TV-nytt, väder.
19.05 Hemliga Higgins, amerikansk långfilm från 1941. Regi: Sam Wood. I rollerna: Jean Arthur, Robert Cummings, Charles Coburn, Edmund Gwenn, Spring Byington, S.Z. Sakall, William Demarest.
20.35 Kanahop, kortfilm. Färg.
20.40 Så slutade 30-talet. Gardar Sahlgren läser SF-journalen berätta om större och mindre händelser från hösten 1937 till våren 1938.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.

- 21.35** Jungfru Maria på Fjällgatan. Färg. Kortporträtt av skulptrisen Lena Björssén, känd för sina utskäta Mariaskulpturer.
21.45—22.15 Carl Milles drömmar i sten och brons. Färg. Några vänner berättar. Medverk. konstgjutare P.G. Bergman, skulptör Axel Wallenberg, civ.ing. Rolf Milles.

TELEVISION 2

- 18.55—17.00** ca Fridrott: Sverige—Finland. Direktändring från landskampen på Stockholms Stadion. Bo Hansson och Sven Plex Petersson.
18.25 TV-nytt, väder.
18.30 Den hemlighetsfulla trädgården. Färg. 6. När solen gick i moln. Medverk. Sarah Hollis Andrews, Jacqueline Hoyle, William Marsh, Tom Harrison, Andrew Harrison, David Patterson, Hope Johnstone, Richard Warner, Jennie Goosens.
19.00 Tennis med Janne. Färg.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Engmans gäster. Färg. Elice Mellgren fortsätter att berätta om ett liv, sin kunskapsfunder och sitt människovärde.
21.00 Musikresan: När Amerikabåten lägger ut. Färg. I Mörteluck utanför Åseda träffades Axel, Gustav, Vanya, Tage och Rolf för att sjunga några visor som berättar om emigranternas förhoppningar och besvikelser.
21.35 Söndagsdeckaren: Kommissarie Keller, västtysk kriminalserie. Kärlekshataren.
I rollerna: Erik Ode, Günter Schramm, Reinhold Glemmtz, Elmar Wepper, Claus Biderstaedt, Ruth-Maria Kubitschek m fl.
22.35—22.40 TV-nytt, väder.

TV Måndag

- 18.55** Meddelanden.
19.00 TV-nytt, väder.
19.05 Söndagspromenaden — pjäs av Lars Forssell. Färg. Regi: Olof Thunberg.
I rollerna: Georg Rydeberg, Irma Christenson, Margaretha Krook, Lil Tersslöv, Lars-Erik Berenett, Peter Harrison, Ulf Johanson, Christer Rahm, Mona Andersson, Willy Peters, Nils Eklund.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35—22.25 En ödesdigert seglats. Färg. En dramatiskt skildring av holländska ostindiska kompaniets fartyg Batavias skeppsbrott år 1623 utanför Australiens västkust och den skräckens tid som följde för människorna ombord.

TELEVISION 2

- 18.25** TV-nytt, väder.
18.30 Kartonghuset. Färg.
19.00 Strandhugg — familjemagasinet om bi a båtsport, fiske och simning. Färg.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Det är vi som bygger den fjärde världen — tyskt reportage om de nya männen i Kuwait. Färg.
20.40 Den sista färgen. Färg. Angolen har dragit sin sista suck inom S.J. Men vart har de tagit vägen? — ettbesök på J. sskrotningssplatsi Småland visar hur lok och vagnar slaktas på löpande band.
21.00 Livnatten — japansk långfilm från 1961. Regi: Akira Kurosawa.
22.50—22.55 TV-nytt, väder.

TV Tisdag

- 18.55** Meddelanden.
19.00 TV-nytt, väder.
19.05 Smugglarna på Themsan. Färg.
19.30 Nordiska musikfestivaler: Drag-pella, fioler och nyckelharpor i Bro-mölla, sommaren 1976. Färg.
20.00 Sverige rätt upp och ner. Färg. Från Hammen i Mölle. Värddar: Karin Falck och Lennart Swahn.
21.00 Aktuellt, väder.

- 21.30** TV-nytt.
21.35—22.35 Kravallerna i Altholm. Färg. Del 2: Bombhot.
I rollerna: Siegfried Wischniewski, Jörg Falkenstein, Gerd Hauke, Arno Assmann, Ernst Jacobi, Wolfgang Kieling, Hannelore Hoger m fl.

TELEVISION 2

- 18.25** TV-nytt, väder.
18.30 Kartonghuset. Färg.
19.00 Hem till gården. Färg.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Dan efter — amerikansk pjäs om en man med spritproblem. Färg.
I rollerna: Dick van Dyke, Lynn Carlin, Robert Hovner, Carolyn Ames, Dermott Downs, Don Porter, Jewel Blanch.
21.10 Kroppen — ett vapen. Färg. I USA tar sig kvinnornas försök till frigörelse många olika uttryck. I Cambridge, utanför Boston, har kvinnorna organiserat sig för att bättre kunna skydda sig rent fysiskt.
21.35 Svensk-norsk sommarkväll från Göteborg. Färg. Vård: Knut Björnsen. Kapellmästare: Sven Olson. Tio minuter Hagge Geigert med en gäst.
22.20 TV-nytt, väder.
22.25—23.15 En värld i krig. Färg. 9. Folkemenskap och folkstorm.

TV Onsdag

- 18.55** Meddelanden.
19.00 TV-nytt, väder.
19.05 Sagotecknaren Björn Landström. Färg.
19.30 Tasjekt — brödets stad.
20.00 Fotgängare — rysk tecknad kortfilm.
20.05 En försvinnande värld. Färg. 8. Dervischer i Kurdistan. "Dervischer" är ett gammalpersiskt ord för "fatig". Numera betecknar det en medlem av en muhammedansk sekt, en slags motsvarighet till de kristna eller buddhistiska munkordnarna.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35—22.45 Fönstret — amerikansk långfilm från 1948. Regi: Ted Tetzlaff.
I rollerna: Barbara Hale, Bobby Driscoll, Arthur Kennedy, Paul Stewart, Ruth Soman, Anthony Ross.

TELEVISION 2

- 18.25** TV-nytt, väder.
18.30 Kartonghuset. Färg.
19.00 Hem till gården. Färg.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Din stund på jorden — serie efter Vilhelm Mobergs roman med samma namn. Färg. Del 1.
Medv. Georg Funkquist, Mats Stursson, Christer Rahm, Marianne Stjernqvist, Oscar Ljung, Lena-Pia Bernhardsen och Ann-Mari Wieman.
20.30 Barney Kessel. Färg. Tio svängiga minuter med en av världens främsta jazzgitarrister.
21.00 Två gäddviken — två världar. Färg. I Gaddviken i nordöstra Finland vid gränsen till Sovjet bor nästan bara barn, gamla och sjuka.
I Gaddviken strax utanför Helsingfors bor unga, välutbildade, framgångsrika människor.
21.35 Svensk-norsk sommarkväll från Göteborg. Färg. Vård: Knut Björnsen. Tio minuter Hagge Geigert med en gäst.
22.20 TV-nytt, väder.
22.25—23.15 Ävnästingens tid är förbi. Färg. Geoffrey Morton och hans hästar handlar det här reportaget om. Färg.

TV Torsdag

- 18.55** Meddelanden.
19.00 TV-nytt, väder.
19.05 Expedition varma vatten. Färg.
19.30 Vetenskap och forskning — gammalt och nytt om ljud: angenämt, farligt, äkta, konstgjort, mystiskt, ultra- och infra. Programledare: Bengt Feldreich. Färg.

- 20.00** Sverige rätt upp och ner — frågesport från Hammen i Mölle. Karin Falck och Lennart Swahn. Färg.
20.30 Sommar 75. Färg.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35—22.05 Sportextra.

TELEVISION 2

- 18.25** TV-nytt, väder.
18.30 Kartonghuset. Färg.
19.00 Hem till gården. Färg.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Vad hände sen? Färg. Samhälle till salu... men ännu ingen köpare. Fortfarande är framtiden ovisst för det lilla bruksamhället Hälles i Västergötland. Det har den varit sedan två år tillbaka. Det var då som ryktena kom igång om en nedläggning av samhällets enda industri, AB Cementa.
21.00 MASH. Färg. Amerikansk farskomed. 9. "Tjänster och gentjänster".
I rollerna: Alan Alda, Wayne Rogers, McLean Stevenson, Loretta Swit, Larry Linville, Gary Burghoff m fl. Manus: Larry Gelbart och Laurence Marks.
21.30 Svensk-norsk sommarkväll från Göteborg. Färg. Vård: Knut Björnsen. Tio minuter Hagge Geigert med en gäst.
22.15—22.20 TV-nytt, väder.

TV Fredag

- 18.25** Tapahtumia. Aktuellt magasin för finskpråkiga.
18.55 Meddelanden.
19.00 TV-nytt, väder.
19.05 Mysteriet med stackars Gerturde — fransk pjäs. Färg.
I rollerna: Clotilde Joano och Gianni Esposito.
19.30 Bland de minsta i markens yt-sikt. Färg.
20.00 Personligt: Korsord över morgonten önskas. Färg. Engelsk pjäs med Paul Daneman och Vivien Hellbron.
20.50 Jägarön — tjeckisk tecknad film. Färg.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Tjibboom, tjibboom — om gatuumskanter. Färg.
22.10—22.55 Bland kobbar och skär. Färg. Axel Sjöberg — en målare i sjuöstvär. Ett program av KAS Sjöblom och Olle Holm.

TELEVISION 2

- 18.25** TV-nytt, väder.
18.30 Kartonghuset. Färg.
19.00 Charlie Chaplin på filmateljén från 1916.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Svensk-norsk sommarkväll från Göteborg. Färg. Vård: Knut Björnsen. Tio minuter Hagge Geigert med en gäst.
21.00 Av alla länder i världen. Invånarna i den finska byn Kattilaheito berättar om sitt liv, från krigstidens nödår fram till i dag.
21.55 Ardy och Lassies Silly Super Show. Färg. Medv. Goran Fristorp, Linda van Dyck, Maritza Horn, Isabella Kaliff och Splash.
22.35—22.40 TV-nytt, väder.

Looduslik a-reaktor

MOANDA, Gabon — Prantsuse teadlased ütlevad, et nad on avastanud loodusliku aatomreaktori, mis põles spontaanselt keskikäine Aafrikas enam kui miljoni aastad ja võib olla põhjustanud taimeid ja loomade muutusi kaks miljardi aastat tagasi.

Geoloog Henry Chauvet ütles, et see looduslik reaktor asub Moanda piirkonnas 350 miili Librevillest, Gaboni pealinnast. See piirkond on maailma rikkaim uraanilainetust, kus on ka suurimad kaevandused.

1600 koos...

Algus lk. 1

Jamboree grupp viis muide kaasa Metsakodu peavärava küljes laagrimärgi hiigelhelikilasega Norrasse, et seda kasutada seal eestlaste laagriväraval.

Maailmalaagri lõpetamine algas juba esmaspäeval, kuna "kanadalased" pidid lahku-ma. Laagri teine vanem, peaskaut Jaan Lepp, andis üle Kanada Kotkajärve tervituse, kuna USA esindusrihma juhid Leena Aare ja Lindol Milles andsid üle kutse tulla järgmisse maailmalaagrisse aastal 1978 Lakewood'i. Neile anti sümboliseelt puust kulbi-ga kaasa viimase lõike söödi-siinsi said ka "rootlased" eelmises maailmalaagris Kanada Kotkajärvel Metsakodusse toomiseks. Need sümbolised sööd ei ole oma leeki kaotanud.

Peaväljaku lipulangetamisel tseremoonial ütles laagri-juht Rein Asu, et laagri sümbol "herilane" on näelanud eesti noorust hea vaimuga, mis koondab ja innustab te-gutsemata. Osavõtnud üksuste lippude varrastesse löödi mä-lestusnäelad, Metsakodule annetat hiigelplanzhett kõigi maailmalaagris viibinute portreedega (kõik pliidistati laagripassi jaoks!) Teatavaks tehti ka maailmalaagri pari-mad juhid, kelledeks osutusid Dea Raud ja Eero Paldrock, kes said vastavad annihad. Laagri juhtkond ja peremä-is said mälestuseks sarve laagri märgiga seinakaunistu-se-eseemeks.

Laagrivärava kõrval põle-nud "kutsetuli" kustutati ja laudi ühiselt eesti hümni. Nüüd lahesid lipud märgiks, et "maailmalinn" on lõpet-a-nud oma tegevuse.

Rahvuslik...

Algus lk. 1

divate häälekõvendajate vaiki-mise eest, teise jutu järgi häinud ta tuld taas süütama, kolmanda järgi ta demon-streerinud venelaste vastu.

Igal juhul kõigis ver-sioonides jutustatakse, et militatsioonid püüdis meest kiiresti alla tuua, mis aga publikule ei meeldinud. Ronijatest üks kukkunud alla. Seejärel olevat mõned in-mesed ära viidud. Ei ole teada, mis sai katusele roninud me-hest.

Veljo Tormis, helilooja ja teene-line kunstitegelane, võtab "Sirp ja vasara" veergu-del laulupeo kohta sõna. Ta leiab, et "laulupeol oli vähe kunstilist sära", tore olnud aga tunnetada laulust sünnind vaimustust pärast kava lõppe-mist, ja lisab: "Kahet-susväärne oli lavalalt kostvat spontaanselt lainetavat laulu valjuhääldite publikumarsis-ga üle mängida. Viimane oleks sobinud rohkem ehk spor-diivõistlust, mitte muusikapidu lõpetama". Tormis kurdab, et laulupeodest on viimasel ajal kõrvale jätud nii Heliloojate Liit kui heliloojad loominguliste isikuistena, neil olnud väga vähe kaasa rääkida peo kujundamisel.